

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет

ННІМЕВ ім. Б. Гаврилишина
Кафедра міжнародної економіки

ВАЛЮХ Вікторія Василівна

**ВПЛИВ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА МВФ У ФОРМУВАННІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ**

Спеціальність 051 економіка
освітньо-професійна (наукова) програма

випускна кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконала студентка
групи ЕМЕМ-22
Валюх Вікторія

_____ підпис

Науковий керівник
к.е.н, доцент
Колінець Л.Б

_____ підпис

Випускну кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__р.
Завідувач кафедри

_____ підпис

ТЕРНОПІЛЬ-2020

План

Зміст

Вступ

Розділ 1

Теоретичні основи створення та розвитку МВФ

1.1. Історичні передумови створення та розвиток МВФ

1.2. Структура МВФ, форми та методи його діяльності

Висновки до розділу 1

Розділ 2

Аналіз діяльності МВФ та його співпраця з Україною

2.1. Фінансово-кредитні механізми МВФ та їх вплив на формування національної валютної системи

2.2. Нормативне регулювання співробітництва МВФ та України

2.3. Аналіз співробітництва та сучасного стану відносин МВФ і України

Висновки до розділу 2

Розділ 3

Проблеми та перспективи співпраці МВФ з Україною

3.1. Проблеми та шляхи поліпшення співробітництва МВФ та України

3.2. Перспективи та ризики співпраці МВФ та України

Висновки до розділу 3

Висновки

Список Використаних Джерел.

Додатки

ЗМІСТ

ВСТУП.....

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МВФ

1.1. Історичні передумови створення та розвиток МВФ

1.2. Структура МВФ, форми та методи його діяльності

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МВФ ТА ЙОГО СПІВПРАЦЯ З УКРАЇНОЮ

2.1. Фінансово-кредитні механізми МВФ та їх вплив на міжнародні економічні відносини

2.2. Нормативне регулювання співробітництва МВФ та України

2.3. Аналіз співробітництва та сучасного стану відносин МВФ і України
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ МВФ З УКРАЇНОЮ

3.1. Проблеми та шляхи поліпшення співробітництва МВФ та України

3.2. Перспективи та ризики співпраці МВФ та України.....

ВИСНОВКИ	ДО	РОЗДІЛУ
3.....		
ВИСНОВКИ		
СПИСОК		ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ.....		
ДОДАТКИ		

ВСТУП

Міжурядові організації (МПО) завжди відігравали дуже важливу роль у світовій економіці. Ці групи, як правило, створюються шляхом прийняття договору і складаються з групи держав-членів. Цілі окремих МПО залежать від їх функції та членства. Серед найбільш поширених та широко відомих МПО є ООН, Світовий банк та Міжнародний валютний фонд (МВФ). У цій магістерській роботі детально розглядається МВФ та його три основні функції.

- Міжнародний валютний фонд націлений на зменшення глобальної бідності, заохочення міжнародної торгівлі та сприяння фінансовій стабільності та економічному зростанню.
- МВФ виконує три основні функції: нагляд за економічним розвитком, кредитування та розвиток потенціалу.
- За допомогою економічного нагляду МВФ відстежує події, які впливають на економіку країн-членів, а також на світову економіку в цілому.
- МВФ надає кредит країнам-членам із проблемами платіжного балансу, щоб вони могли зміцнити свою економіку.
- Група також надає допомогу, політичні поради та тренінги через різні програми технічної допомоги.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) є міжнародною організацією, яка спрямована на досягнення ряду різних цілей. Сюди входять зменшення глобальної бідності, заохочення міжнародної торгівлі та сприяння фінансовій стабільності та економічному зростанню.

МВФ функціонує у трьох основних сферах:

- Нагляд за економікою країн-членів
- Кредитування країн з проблемами платіжного балансу
- Допомога країнам-членам модернізувати свою економіку

Основною роботою Міжнародного валютного фонду є сприяння стабільності у світовій валютній системі. Отже, його першою функцією є моніторинг економіки 189 країн-членів. Ця діяльність, відома як економічний нагляд, відбувається як на національному, так і на глобальному рівнях. За допомогою економічного нагляду МВФ відстежує події, які впливають на економіку країн-членів, а також на світову економіку в цілому.

Держави-члени повинні погодитися проводити економічну політику, яка збігається з цілями МВФ. Моніторинг макроекономічної та фінансової політики країн-членів, МВФ бачить ризики стабільності та консультує щодо можливих коригувань. МВФ позичає гроші для розвитку економіки країн-членів із проблемами платіжного балансу, а не для фінансування окремих проектів. Ця допомога може поповнити міжнародні резерви, стабілізувати валюти та посилити умови для економічного зростання. МВФ очікує, що країни повернуть позики, і країни повинні приступити до політики структурної перебудови, яка контролюється МВФ. Кредитування через МВФ має дві форми. Перший - за безконцесійними процентними ставками, а другий - на пільгових умовах. Остання поширюється на країни з низьким рівнем доходу, і вона має дуже низькі або взагалі не має процентних ставок. Третя основна функція МВФ - це те, що він називає розвитком потенціалу, надаючи допомогу, консультації щодо політики та навчання за допомогою різних програм. Група надає країнам-членам технічну допомогу в наступних сферах:

- Податково-бюджетна політика
- Грошово-кредитна та валютна політика
- Нагляд за банківською та фінансовою системою та регулювання
- Статистика

Організація спрямована на зміцнення людських та інституційних можливостей. Це дуже важливо для країн із попередньою політичною невдачею, слабкими інституціями або обмеженими ресурсами. Розвиваючи потенціал, країни-члени можуть сприяти зміцненню та покращенню зростання

їх економіки та створенню робочих місць.

Міжнародний валютний фонд відіграє значну роль, як в розвитку економік країн-учасників, так і в розвитку світової економіки в цілому. Тому вивчення його сутності, методів роботи і ролі в світовій економіці важливо для створення повної Ратин функціонування міжнародних економічних відносин. В цьому і полягає актуальність розгляду даної теми

Головною метою даної магістерської роботи є вивчення Міжнародного валютного фонду і його ролі в регулюванні міжнародних валютно-фінансових відносинах. Отже, можна визначити такі завдання даної магістерської роботи:

- вивчення історії, цілей, завдань і структури МВФ;
- розгляд діяльності МВФ в валютно-кредитній сфері; визначення ролі і місця МВФ в системі міжнародних валютно-фінансових відносин.
- розкрити специфіку етапів співпраці України з МВФ; –
- проаналізувати практику виконання Україною інституційних умов надання їй фінансової допомоги;
- проаналізувати сучасний стан відносин між МВФ та Україною;
- запропонувати можливі шляхи вирішення проблем та покращення співпраці МВФ та України; – визначити перспективи та ризики відносин України та МВФ.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є комплекс міжнародних економічних та правових відносин, що стосуються діяльності МВФ та його співпраці з Україною. Предметом дослідження є принципи та норми, що регулюють діяльність МВФ у валютно-фінансовій сфері та в стосунках з державами-членами, в першу чергу, з Україною.

Ступінь вивченості даної теми можна назвати порівняно високою. З авторів літератури, в якій розглядається діяльність МВФ і його роль в світовій економіці, слід зазначити Герчикова І.М., Циганкову Т.М., Козака Г.О. і Ковалевського В.В. Крім того, про роль МВФ в регулюванні міжнародних

валютно-фінансових відносин можна судити з докладною статті Мазурової Є.К. "Роль міжнародних організацій в регулюванні глобальних економічних процесів" в Віснику Московського Університету, присвяченій не тільки виключно цій вузькій темі, але і всієї діяльності Фонду в цілому. У такому ж ракурсі дана тематика в тій чи іншій мірі висвітлювалася в статтях, Климко Г.Н. і Блешмудт П.П., де розглядаються взаємини між Україною і міжнародними фінансовими організаціями.

Дослідження в даній роботі буде включати як аналіз різних показників діяльності Міжнародного валютного фонду, так і загальної інформації про його діяльність, що включає форми і методи його роботи з відповідними структурами країн-членів і кандидатів. Результати такого аналізу будуть синтезовані в певні висновки, що стосуються діяльності та роль МВФ у міжнародній валютно-фінансовій системі. При проведенні даного дослідження буде використаний так само історичний підхід до становлення даної організації, а так само до значення її діяльності в сьогодишніх історичних умовах.

Наукова новизна дослідження полягає у розробленні рекомендації щодо розбудови механізму валютно-фінансового співробітництва МВФ із країнами-членами (зокрема Україною), заснованого на ефективній функціонально-організаційній схемі діяльності, використання якої дозволить оцінити та реформувати систему правового, ресурсного забезпечення Фонду, сприятиме підвищенню ефективності співробітництва України та Міжнародного валютного фонду.

Теоретичне значення дослідження полягає у розкритті основних засад співробітництва України з Міжнародним валютним фондом, визначенні ролі Верховної Ради України у формуванні законодавчої бази співробітництва нашої держави з МВФ, аналізі результативності співробітництва України з МВФ, розробленні шляхів та рекомендацій щодо покращення механізму співпраці України та Міжнародного валютного фонду і підвищенню ефективності їх двобічної взаємодії. Практична цінність отриманих результатів полягає у можливості їх використання органами

державної влади України для подальшого розроблення політики валютно-фінансового співробітництва

Інформаційна база роботи. Статистичну і фактологічну основу дослідження складають Угода про створення МВФ, Статут МВФ, щорічні аналітичні звіти МВФ, Меморандуми про співпрацю України та МВФ, закони України, постанови та декрети Кабінету Міністрів України, нормативні документи, статистичні публікації і огляди Національного банку України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МВФ

1.1. Історичні передумови створення та розвиток МВФ

Необхідність в організації, подібної МВФ, стала очевидною під час Великої депресії, що уразила світову економіку в 30-і роки. Депресія вразила всі сфери господарського життя. Розорилися тисячі банків, ціни на сільськогосподарську продукцію впали нижче собівартості, різко знизилася вартість землі, не працювали заводи.

Руйнівному впливу зазнала не лише видима частина економіки. Постраждав і світ міжнародних фінансових і грошово-кредитних ринків. Загальна недовіра до банкнотам породило попит на золото, набагато перевищував розміри національних запасів. Ряд країн, перш за все Великобританія, були змушені відмовитися від золотого стандарту, який визначав вартість валюти в золоті і тим самим протягом багатьох років служив встановленою стабільною ціною грошей.

Через відсутність впевненості у вартості грошей, які тепер не мали чіткого золотого вмісту, вкрай важко обмін валют країн, що відмовилися від золотого стандарту, і країн, які продовжували ним користуватися. Країни запасати золото і гроші, які могли бути звернені в золото, ще більш скорочуючи обсяг і частоту грошових операцій, що вело до втрати робочих місць і падіння життєвого рівня. Більш того, деякі уряди жорстко обмежили обмін національної валюти на іноземну і навіть намагалися ввести бартерну торгівлю, яка повністю виключила б використання грошей.

Інші уряди, намагаючись будь-якими способами залучити іноземних покупців вітчизняної сільськогосподарської продукції, прагнули уявити таку продукцію більш дешевою, продаючи національну валюту нижче її реальної вартості, з тим, щоб підірвати торгівлю інших країн, що пропонують аналогічну продукцію. Дана практика, відома як конкурентна девальвація, лише породжувала у відповідь заходи у вигляді подібної ж девальвації валюти торговими суперниками. Співвідношення між грошима і вартістю товарів

порушилося, так само як і співвідношення між вартістю валют. Це викликало спад світової економіки. У період з 1929 по 1932 роки ціни на товари в усьому світі впали на 48 відсотків, а обсяг світової торгівлі скоротився на 63 відсотки.

Скликані в 30-ті роки кілька міжнародних конференцій для розгляду світових валютних проблем не увінчалися успіхом. Часткові і тимчасові рішення були, очевидно, недостатні. Було потрібно домогтися співпраці всіх країн, в небачених раніше масштабах, для створення нової валютної системи і міжнародної установи для контролю за нею. За щасливим збігом, два сміливих і оригінально мислячих людини, Гаррі Декстер Уайт в Сполучених Штатах і Джон Мейнард Кейнс у Великобританії, майже одночасно запропонували на початку 40-х років створити саме таку систему, контроль за якою здійснювався б за допомогою не окремих міжнародних нарад, а постійно діючою організацією співпраці.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) - міжурядова валютно-кредитна - організація, що має статус спеціалізованої установи ООН. Завдання фонду - сприяння міжнародному валютному співробітництву та торгівлі, координація валютно-фінансової політики країн-членів, надання їм позик для врегулювання платіжних балансів і підтримки валютних курсів.

Рішення про створення МВФ було прийнято 44 державами на конференції по валютно-фінансових питань, що пройшла в Бреттон Вудсі (США) з 1 по 22 липня 1944 року. 27 грудня 1945 року 29 держав підписали статут фонду. Статутний капітал склав 7,6 млрд. Дол. Перші фінансові операції МВФ розпочав 1 березня 1947 року.

МВФ має повноваження на створення і надання своїм членам міжнародних фінансових резервів у формі «спеціальних прав запозичення» (СПЗ). СПЗ - система надання взаємних кредитів в умовних розрахункових грошових одиницях - СДР, прирівняних по золотому змісту долара США.

Фінансові ресурси фонду формуються головним чином за рахунок передплати («квот») держав-членів МВФ, загальна сума, якої в даний час складає близько 293 млрд. Дол. США. Квоти визначаються, виходячи з

відносних розмірів економіки держав-членів.

Основна фінансова роль МВФ полягає в наданні короткострокових кредитів. На відміну від Світового банку, який надає кредити бідним країнам, МВФ кредитує тільки свої країни-члени. Кредити фонду надаються по звичайних каналах державам-членам у вигляді траншів, або часток, що складають 25% квоти відповідної держави-члена.

Повсякденною роботою керує Виконавча рада в складі 24 виконавчих директорів. П'ять найбільших акціонерів МВФ (США, Великобританія, Німеччина, Франція і Японія), а також Росія, Китай і Саудівська Аравія, мають власні місця в Раді. Решта 16 виконавчих директорів обираються на дворічний термін групами країн.

Виконавчою радою обирається директор-розпорядник. Директор-розпорядник є головою Ради і главою персоналу МВФ. Він призначається на п'ятирічний термін з можливістю переобрання.

Відповідно до існуючої між США і країнами ЄС домовленості, МВФ традиційно очолюють західноєвропейські економісти, тоді як голови Всесвітнього банку вибирають США. З 2007 року процедура висунення кандидатів була змінена - будь-який з 24 членів ради директорів отримав можливість висунути кандидата на пост директора-розпорядника, причому він може бути з будь-якої країни-члена фонду.

Першим директором-розпорядником МВФ був Каміль Гут, бельгійський економіст і політик, экс-міністр фінансів, який очолював Фонд з травня 1946 по травень 1951 року.

Дана система повинна реагувати на існуючі умови і сприяти необмеженого обміну валют, чіткому визначенню єдиної вартості кожної валюти і усунення обмежень і такої практики, як, наприклад, конкурентна девальвація, що призвели до майже повної зупинки інвестицій і торгівлі в 30-і роки. Після численних переговорів, що проходили у важких умовах воєнного часу, міжнародна спільнота погодилося зі створенням системи і організації для контролю за нею. Остаточні переговори про створення Міжнародного

Валютного Фонду відбулася в Бреттон-Вудсі, Нью-Гемпшир (США) в липні 1944 року за участю представників 44 країн. МВФ почав свою діяльність у Вашингтоні в травні 1946 року, маючи в своєму складі 39 країн.

В даний час членами МВФ є 184 країн. Учасником організації може стати будь-яка країна, яка проводить самостійну зовнішню політику і готова визнати права і обов'язки, передбачені статутом МВФ. Всі великі країни є членами МВФ. Країни Східної Європи, що раніше мали централізовано плановану економіку, і країни колишнього Радянського Союзу вступили в організацію, і здійснюють перехід до ринкової економіки. Країни-члени можуть в будь-який час вийти з МВФ.

Статутні цілі МВФ сьогодні залишаються тими ж, що були сформульовані в 1944 році. З тих пір в світі стався безпрецедентний ріст реальних доходів. І хоча вигоди економічного зростання не розподіляються рівномірно (як всередині країн, так і між ними), в більшості країн рівень добробуту різко зріс в порівнянні, зокрема, з періодом між двома світовими війнами. Це частково пояснюється вдосконаленням нашої економічної політики, в тому числі політики, яка стимулювала зростання міжнародної торгівлі і допомогла згладити економічний цикл чергуються підйомів і спадів.

Співпраця між Світовим банком і МВФ активізувалося в 2002 фінансовому році, обидві установи істотно просунулися в процесі затвердження заходів щодо скорочення боргового тягаря бідних країн з високим рівнем заборгованості в рамках Ініціативи Хипкий. Виконавчі поради затвердили пакети заходів по скороченню заборгованості 16 країн і обговорили стратегії скорочення бідності для 29 країн. У контексті співпраці кожне з двох установ зосередило увагу на тих областях діяльності, в яких у нього є порівняльні переваги: МВФ відповідає за підтримання діалогу з владою країн з питань макроекономічної політики і пов'язаних з ними питань структурної політики, в той час як Всесвітній банк виступає ініціатором діалогу з питань соціальної та структурної політики. [5]

У серпні 2001 року поради Банку і Фонду прийняли рішення підвищити

ефективність співпраці між двома установами в процесі спостереження за реалізацією країнами своїх програм і виконання ними умов виділення фінансових ресурсів. Ця стратегія має на меті зміцнення співпраці між двома установами на всіх стадіях циклу розробки і реалізації програм шляхом координації діяльності, починаючи з найперших стадій, чіткого поділу обов'язків, призначення установи, керівного діяльністю в конкретній області, та подання повної інформації про позиції кожного з двох установ в документах, що подаються на розгляд рад. Проте, кожне з двох установ в кінцевому підсумку відповідає за власні рішення щодо кредитування та за забезпечення схоронності своїх ресурсів. В рамках роботи над Документами щодо стратегії зменшення бідності (ПРСП) для країн з низькими доходами, що фінансується МВФ в рамках Механізму фінансування на меті скорочення бідності і сприяння економічному зростанню, Банк і Фонд і надалі мають намір тісно взаємодіяти, підтримуючи реалізацію загальної стратегії співпраці з країнами, в той же час, приділяючи основну увагу тим областям діяльності, за які вони відповідають. Що стосується країн із середніми доходами, необхідно буде співпрацювати з ними більш гнучко, враховуючи відмінності між країнами, проте очікується, що підвищення ефективності координації і обміну інформацією між Банком та Фондом принесе істотну користь процесу розвитку. фінансованої МВФ в рамках Механізму фінансування на меті скорочення бідності і сприяння економічному зростанню, Банк і Фонд і надалі мають намір тісно взаємодіяти, підтримуючи реалізацію загальної стратегії співпраці з країнами, в той же час, приділяючи основну увагу тим областям діяльності, за які вони відповідають. Що стосується країн із середніми доходами, необхідно буде співпрацювати з ними більш гнучко, враховуючи відмінності між країнами, проте очікується, що підвищення ефективності координації і обміну інформацією між Банком та Фондом принесе істотну користь процесу розвитку. фінансованої МВФ в рамках Механізму фінансування на меті скорочення бідності і сприяння економічному зростанню, Банк і Фонд і надалі мають намір тісно взаємодіяти, підтримуючи реалізацію

загальної стратегії співпраці з країнами, в той же час, приділяючи основну увагу тим областям діяльності, за які вони відповідають. Що стосується країн із середніми доходами, необхідно буде співпрацювати з ними більш гнучко, враховуючи відмінності між країнами, проте очікується, що підвищення ефективності координації і обміну інформацією між Банком та Фондом принесе істотну користь процесу розвитку.

У 2004 року МВФ схвалив виділення коштів на суму близько 14,5 млрд. СДР, з яких майже 9 млрд. СДР довелось на частку Аргентини і 4,5 млрд. СДР на частку Бразилії. Також варто відзначити кредит Україні у розмірі 411 млн. СПЗ. [5]

Боргові кризи середини-кінця 90-х послужили каталізатором процесу реформування діяльності Фонду. Суть реформ полягає в переході до політики "допомоги для самопомоги", спрямованої на раннє виявлення вразливих місць в фінансових системах країн-членів і попередження криз, головним чином, через механізми моніторингу та експертної допомоги. Кредитування буде проводитись лише в разі виникнення серйозних труднощів з платіжним балансом. При цьому підвищуються процентні ставки по кредитах і посилюються вимоги до проведення певної макроекономічної політики.

Жорстка лінія МВФ щодо проблемних країн отримала подальший розвиток в ініціативі нового першого заступника Директора-розпорядника Фонду Е. Крюгер, яка в кінці 2001 р заявила про безперспективність надання нових кредитів державам, які не здатні самостійно проводити здорову фінансову політику, і запропонувала вводити проти них процедуру банкрутства.

Серед нових напрямків діяльності Фонду виділяються співпрацю з іншими міжнародними фінансовими організаціями (МФО) в області боротьби з відмиванням капіталів, фінансуванням тероризму, а також регулювання діяльності офшорних фінансових центрів. [5]

1.2. Структура МВФ, форми та методи його діяльності

Членство в МВФ.

В даний час налічується 186 держав-членів МВФ. Членство відкрите для держав в встановлювані МВФ терміни і на визначених МВФ умовах.

Організаційна структура МВФ.

Вищим керівним органом МВФ є Рада керуючих, що складається з представників країн-членів, призначених на 5 років. До повноважень Ради входять: зміна статей Угоди, прийом і виключення держав-членів, визначення і перегляд їхнього часток в капіталі, вибори виконавчих директорів. Рада керуючих збирається один раз на рік і зазвичай приймає рішення з питань, які відповідно до Статуту не можуть бути передані іншому органу. За винятком ряду повноважень (визначення умов і прийом нових членів, перегляд квот, зміна валютних паритетів і ін.), Рада керуючих може делегувати виконання своїх завдань Виконавчій раді. Рада керуючих приймає рішення простою більшістю голосів, а з найбільш важливих питань (економічним і політичним) - кваліфікованою більшістю (70 або 85% від голосів членів).

Рада керуючих може заснувати новий постійний орган управління - Рада на рівні міністрів для регулювання контролю за світовою валютною системою і її пристосуванням до мінливих умов. Але він ще не створений і його функції виконує Тимчасовий комітет, що складається з 24 членів. Тимчасовий комітет збирається на засідання двічі на рік і постійно консультує Раду керуючих з регулювання платіжних балансів, забезпечення міжнародної ліквідності, принципам використання ресурсів МВФ, прийняття заходів, спрямованих на пом'якшення кризових ситуацій у світовій валютній системі, і т.д.

Виконавча рада (Директорат) відповідає за поточні справи МВФ. Сім з 24 виконавчих директорів призначаються країнами з найбільшими квотами (Німеччина, Великобританія, Китай, Франція, Саудівська Аравія, США і Японія), решта обираються керуючими від інших країн з дотриманням

принципів регіонального представництва. Призначення і вибори проводяться раз на два роки. Засідання Виконавчої ради проходять кілька разів на тиждень під головуванням директора-розпорядника. Як правило, Директорат приймає рішення, ґрунтуючись на матеріалах і доповідях, які підготовлені адміністративним апаратом. Формально все посадові особи МВФ підкоряються тільки керівним органам фонду, і уряди держав-членів не мають права надавати на них тиску.

Директорат призначає директора-розпорядника (за традицією це представник Європи), який не може бути ні керуючим, ні виконавчим директором. Директор-розпорядник головує в Директорат (без права голосу, за винятком випадків, коли голоси розділяються порівну) і очолює адміністративний апарат фонду.

У функції директора-розпорядника входять ведення поточних справ і призначення посадових осіб МВФ: свого заступника, секретаря, скарбника, завідувачів відділами, генерального радника юридичного відділу, завідувачів адміністративної службою і європейської штаб-квартирою фонду (в Парижі).

Взаємодія МВФ з державами-членами проводиться через регіональні відділи: Африканський, Європейський I, Європейський II, Середнього Сходу, Центральної Азії, Південно-Східної Азії і Тихоокеанського регіону. У МВФ є відділи центральних банків, валютних і торговельних відносин, по бюджетно-податкових питань, правового і дослідницький. В апараті МВФ зайнято 2300 співробітників, 50% з яких - жінки. Це головним чином економісти, фахівці з податків, статистики, фінансів та філології.

Організаційна структура апарату МВФ постійно розвивається через цільових установок і функцій МВФ, які визначаються трансформацією світової економіки і міжнародних валютно-фінансових відносин.

Статті угоди МВФ передбачають контроль за міжнародною валютною системою, в тому числі за допомогою суворого «нагляду» за курсовою політикою держав-членів. Згідно зі статтями угоди кожна держава-член зобов'язується співпрацювати з МВФ в забезпеченні упорядкованості валютних

режимів і сприяння стабільності системи обмінних курсів.

Зокрема, держави-члени зобов'язуються проводити політику, спрямовану на стимулювання впорядкованого економічного зростання в умовах розумної стабільності цін в поєднанні з впорядкованими базисними економічними і фінансовими умовами, і уникати маніпулювання обмінними курсами для отримання несправедливого переваги в конкуренції. Крім того, кожна країна зобов'язується надавати МВФ інформацію, необхідну для ведення дієвого нагляду. Держави-члени домовилися про те, що нагляд МВФ за курсовою політикою кожної держави-члена повинен здійснюватися в рамках всебічного аналізу загальної економічної ситуації і економічної стратегії цієї держави-члена.

Регулярний моніторинг економіки країн і пов'язане з ним надання рекомендацій щодо економічної політики в рамках нагляду МВФ можуть допомогти державам-членам передбачити майбутні небезпеки і вжити своєчасних заходів, щоб уникнути труднощів.

Статутний капітал складає близько 212,8 млрд. СДР. Основним джерелом коштів МВФ є внески в рамках квоти (внески в капітал) держав-членів, які вони платять при вступі в МВФ або після періодичних переглядів, в ході яких розмір квот збільшується. Держави платять 25% своєї квоти в спеціальних правах запозичення або в основних валютах, таких як долар США або японська ієна; при необхідності МВФ може затребувати іншу частину, що підлягає сплаті до власної валюти держави-члена, на цілі надання кредитів. Квоти визначають не тільки платежі держави по внесках, але і його кількість голосів, суму фінансування, яку воно може отримати від МВФ, а також його частку при розподілі СПЗ.

Квоти покликані, в цілому, відображати відносну частку держави-члена в світовій економіці: чим більше економіка країни за обсягом випуску продукції і чим більший об'єм і ширше розмаїття її зовнішньої торгівлі, тим, як правило, вище рівень її квоти. Сполучені Штати Америки, які мають найбільшої в світі економікою, вносять найбільший внесок у МВФ - 17,5% від загального обсягу

квот; Палау, з найменшою економікою, вносить 0,001%. В рамках останнього (одинадцятого) перегляду квот, який набрав чинності в січні 1999 року, квоти МВФ були збільшені (вперше з 1990 року) приблизно на 45% до 212 млрд. СДР (приблизно 300 млрд. Доларів США). Виходячи з розмірів квот розподіляються голоси між країнами-членами в керівних органах МВФ. Кожна держава має в своєму розпорядженні 250 голосами плюс один голос на кожні 100 000 СДР її квоти. У підсумку 59,6% всіх голосів належить США (17,7%) і країнам ЄС (Німеччина і Японія - по 5,5%, Франція і Великобританія - по 4,9%, Італія - 3,1%), а 40,4% - іншим країнам, які становлять 86% від загальної кількості членів МВФ. Росія має 2,9% голосів.

У разі необхідності МВФ може брати позики для поповнення своїх ресурсів за квотами. МВФ має два постійних механізми для отримання позик, якщо це буде потрібно для усунення загрози міжнародній валютній системі:

1. Генеральні угоди про позики (ДСЗ), засновані в 1962 році, в які входять 11 учасників (уряду або центральні банки Групи десяти промислово розвинених країн і Швейцарія);
2. Нові угоди про позики (МСЗ), введені в 1997 році, учасниками яких є 25 держав і установ.

У сукупності за цими двома угодами МВФ може отримати позики на суму до 34 млрд. СДР (приблизно 50 млрд. Доларів США). [5]

МВФ здійснює нагляд в трьох формах:

1. Страновий нагляд здійснюється у формі регулярних (зазвичай щорічних) всебічних консультацій з окремими державами-членами на їхню економічну політику, з проведенням, при необхідності, проміжних обговорень. Підсумки цих обговорень публікуються в інформаційних повідомленнях для громадськості. У багатьох випадках публікуються навіть повні тексти доповідей персоналу, підготовлені для цих консультацій. На додаток до консультацій з країнами, що проводяться

зазвичай один раз на рік, МВФ при необхідності направляє своїх співробітників до держав-членів. Виконавча рада також проводить часті неофіційні засідання для обговорення змін в економічній та фінансовій ситуації в окремих країнах і регіонах.

2. Глобальний нагляд включає розгляд Виконавчою радою МВФ оглядів глобальних економічних тенденцій і змін. Основні огляди такого роду проводяться за матеріалами доповідей «Перспективи розвитку світової економіки», підготовлених персоналом МВФ зазвичай два рази на рік, перед піврічними нарадами Міжнародного валютно-фінансового комітету. Повні тексти цих доповідей публікуються перед нарадами МВФК разом з підсумками, підведеними Головою по завершенні обговорення на Виконавчій раді. Іншим елементом глобального нагляду МВФ є проведене Радою, зазвичай щорічно, обговорення змін, перспектив і питань політики на міжнародних ринках капіталу, доповіді персоналу за якими також публікуються. Крім того,
3. Регіональний нагляд, в ході якого МВФ розглядає політику, що проводиться в рамках регіональних угод, включає, наприклад, обговорення Радою ситуації в Європейському союзі, зоні євро, західноафриканських економічному і валютному союзі, Центральноафриканська економічному і валютному співтоваристві і Східнокарибський валютному союзі. [5]

Керівництво та персонал МВФ також беруть участь в обговореннях питань нагляду, що проводяться такими групами країн, як Група семи (найбільших промислово розвинених країн) і Рада азіатсько-тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС).

Висновки до розділу 1

1. МВФ був заснований в липні 1944 року на міжнародній конференції, що проходила в Бреттон-Вудсі, штат Нью-Хемпшир, США, на якій делегати від 44 держав домовилися про основи економічного співробітництва, покликаних не допустити повторення згубної економічної політики, що стала однією з причин Великої депресії 1930-х років.
2. Міжнародний валютний фонд, МВФ - міжнародна організація, призначена для регулювання валютно-кредитних відносин між державами-членами і надання їм фінансової допомоги при валютних ускладненнях, що викликаються дефіцитом платіжного балансу, шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті. Фонд має статус спеціалізованої установи ООН.
3. МВФ має свої цілі, функції та принципи.
4. В даний час налічується 186 держав-членів МВФ. Членство відкрите для держав в встановлювані МВФ терміни і на визначених МВФ умовах.
5. Вищим керівним органом МВФ є Рада керуючих, що складається з представників країн-членів, призначених на 5 років. Виконавча рада (Директорат) відповідає за поточні справи МВФ.
6. Взаємодія МВФ з державами-членами проводиться через регіональні відділи: Африканський, Європейський I, Європейський II, Середнього Сходу, Центральної Азії, Південно-Східної Азії і Тихоокеанського регіону.

7. Статутний капітал складає близько 212,8 млрд. СДР. Основним джерелом коштів МВФ є внески в рамках квоти (внески в капітал) держав-членів, які вони платять при вступі в МВФ або після періодичних переглядів, в ході яких розмір квот збільшується.
8. МВФ здійснює наступну діяльність: проводить спостереження за змінами в економічній і фінансовій ситуації і політиці в державах-членах і на глобальному рівні і дає державам-членам рекомендації з питань економічної політики, спираючись на свій більш ніж п'ятдесятирічний досвід; надає кредити державам-членам, які відчують проблеми платіжного балансу, - не тільки в цілях тимчасового фінансування, але також для підтримки політики стабілізації і реформ, спрямованої на усунення основних проблем; надає технічну допомогу урядам і центральним банкам держав-членів і проводить підготовку кадрів у сферах своєї компетенції [7, С. 23].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МВФ ТА ЙОГО СПІВПРАЦЯ З УКРАЇНОЮ

2.1. Фінансово-кредитні механізми МВФ та їх вплив на формування національної валютної системи

Одним із найважливіших обов'язків МВФ є надання кредитів державам-членам, які стикаються з труднощами у сфері платіжного балансу. Ця фінансова допомога сприяє країнам, які намагаються поповнити свої міжнародні резерви, стабілізувати національну грошову одиницю, продовжувати сплачувати за імпорту і відновити умови для активного зростання економіки. На відміну від інших міжнародних фінансових організацій, МВФ не надає кредити для конкретних проектів [6]. Держава-член може звернутися за фінансовою допомогою до МВФ, якщо у неї є потреба у фінансуванні платіжного балансу, зокрема для покриття чистих міжнародних платежів по імпорту, для погашення зовнішнього боргу. Кредит від МВФ забезпечує резервні можливості, що полегшують проведення заходів стабілізації і реформи, які країна повинна здійснити для виправлення проблеми платіжного балансу і відновлення умов для активного економічного зростання. Після одержання прохання від держави-члена ресурси МВФ зазвичай надаються у межах «домовленості про кредитування», яка, залежно від інструмента кредитування, що застосовується, може передбачати конкретні заходи

економічної політики та дії, які країна дає згоду здійснити для вирішення своєї проблеми з платіжним балансом. Програма економічної політики, що лежить в основі домовленості, розробляється країною на основі консультацій з МВФ і в більшості випадків подається Виконавчій раді Фонду в «Листі про наміри». Як тільки Рада затверджує домовленість, ресурси МВФ зазвичай виділяються частками поетапно, відповідно до реалізації програми. Деякі домовленості забезпечують країнам з високими економічними показниками одноразовий негайний доступ до фінансів.

Коли країна може позичати кошти у МВФ?

Держава-член може звернутися за фінансовою допомогою МВФ, якщо у нього є фактична або потенційна потреба в фінансуванні платіжного балансу, тобто воно не має або може не отримати достатнього фінансування на доступних умовах для покриття чистих міжнародних платежів (наприклад, по імпорту, для погашення зовнішнього боргу) при збереженні достатніх резервів на майбутнє. Ресурси МВФ забезпечують резервні можливості, що полегшують проведення заходів стабілізації та реформи, які країна повинна здійснити, щоб виправити проблему платіжного балансу і сприяти відновленню умов для активного економічного зростання [8, С.78].

Мінливий характер кредитів МВФ

Обсяг кредитів, наданих МВФ, з плином часу зазнав значних коливань. Як за нафтовим шоком 1970-х років, так і за борговою кризою 1980-х років призвела до різкого збільшення кредитів МВФ. У 1990-х роках процес переходу в Центральній і Східній Європі та кризи в країнах з ринком, що формується привели до нових сплесків попиту на ресурси МВФ. Глибокі кризи в Латинській Америці і Туреччині підтримували високий попит на ресурси

МВФ в 2000-х роках. Кредитування МВФ знову почала зростати з кінця 2008 року після світової фінансової кризи.

Процес кредитування МВФ

Після такого звернення держави-члена ресурси МВФ зазвичай надаються в рамках «домовленості про кредитування», яка в залежності від застосовуваного інструмента кредитування може визначати конкретні заходи економічної політики і дії, які країна погоджується здійснити для вирішення своєї проблеми з платіжним балансом. Програма економічної політики, що лежить в основі домовленості, розробляється країною на основі консультацій з МВФ і в більшості випадків видається Виконавчій раді Фонду в «Листі про наміри» І більш докладно викладається в доданому «Меморандумі про домовленість». Як тільки Рада затверджує домовленість, ресурси МВФ зазвичай виділяються частками поетапно в міру реалізації програми. Деякі домовленості забезпечують країнам з дуже високими економічними показниками одноразовий негайний доступ до фінансових ресурсів МВФ і, отже, не вимагають конкретного узгодження вимог щодо заходів економічної політики.

Інструменти кредитування МВФ

Різні кредитні інструменти МВФ адаптовані для задоволення різних потреб, пов'язаних з платіжним балансом (фактичних, очікуваних або потенційних, короткострокових або середньострокових), а також для реагування на конкретні ситуації різноманітного складу його держав-членів. Країни з низькими доходами можуть запозичувати кошти за пільговими відсотковими ставками через механізми в рамках Трастового фонду на меті скорочення бідності і сприяння економічному зростанню (ПРГТ). За пільговими кредитами до кінця 2016 року застосовуються нульові процентні ставки [9 С.43].

Непільгові кредитування

Інструментами МВФ для непільговоу кредитування є домовленості про кредит «стенд-бай» (СБА), гнучка кредитна лінія (ГКЛ), лінія превентивної підтримки і ліквідності (ЛПЛ); для середньострокових потреб - механізм розширеного кредитування (ЕФФ); для екстреної допомоги державам-членам, які мають гострі потреби у врегулюванні своїх платіжних балансів, - інструмент для прискореного фінансування (РФІ). У разі всіх непільгових механізмів діє процентна ставка МВФ, пов'язана з ринковою. Вона називається «ставкою зборів», і по великих позиках (понад визначені ліміти) стягується додатковий збір. Ставка зборів заснована на процентній ставці по СДР, яка переглядається щотижня для обліку змін в короткострокових ставках на основних міжнародних грошових ринках. Сума, яку країна може зайняти у МВФ - відома як ліміт доступу, - змінюється в залежності від виду кредиту, але зазвичай вона є кратною квотою країни в МВФ. За виняткових обставин цей ліміт може бути перевищений. Домовленість про кредит «стенд-бай», гнучка кредитна лінія і механізм розширеного кредитування не мають заздалегідь встановленого верхньої межі доступу.

Домовленості про кредит «стенд-бай» (СБА). В історичній перспективі основна частина непільгової допомоги МВФ надається через СБА. СБА призначені для допомоги країнам у подоланні короткострокових проблем з платіжним балансом. Цілі програм передбачають вирішення цих проблем, а виплати коштів обумовлені досягненням цих цілей («пред'являються умови»). Термін дії СБА становить зазвичай 12-24 місяців, кредит погашається протягом 3¼-5 років з моменту фактичного надання. Кредити СБА можуть надаватися в порядку заходи (коли країни вважають за краще не використовувати затверджені кредити, але зберігають можливість зробити це при погіршенні ситуації). СБА передбачає гнучкість щодо етапів, у відповідних випадках з концентрацією коштів, що надаються на початковому етапі.

Гнучка кредитна лінія (ГКЛ). ГКЛ призначена для країн з дуже хорошими основними економічними показниками, обґрунтованої економічної

політикою і успішним досвідом проведення політики. Домовленості про ГКЛ затверджуються на прохання відповідних держав-членів для країн, що відповідають заздалегідь встановленим критеріям доступу. Термін дії ГКЛ становить один або два роки з проміжним оглядом відповідності критеріям після одного року. Доступ визначається з урахуванням конкретної ситуації, на нього не поширюються ліміти доступу, засоби можуть надаватися відразу одним платежем, а не поетапно. Фактичне надання коштів в рамках ГКЛ Чи не обумовлено реалізацією конкретних домовленостей щодо економічної політики, як в разі СБА, оскільки країни, що відповідають умовам ГКЛ, продемонстрували позитивні результати в реалізації належних заходів макроекономічної політики. Існує можливість використовувати кредитну лінію в момент її затвердження або вважати її превентивною. Терміни погашення ГКЛ є такими ж, як і в рамках СБА.

Лінія превентивної підтримки і ліквідності (ЛПЛ). ЛПЛ призначена для країн з міцними основними економічними показниками, обґрунтованою економічною політикою і успішним досвідом проведення такої політики. У країнах, які відповідають критеріям ЛПЛ, можуть бути присутніми помірні фактори уразливості, і ці країни можуть не відповідати стандартам відповідності критеріям ГКЛ, але вони не вимагають значних коригувань в економічній політиці, які зазвичай пов'язані з СБА. ЛПЛ поєднує кваліфікаційні критерії (аналогічно ГКЛ, але з менш високими вимогами) і цілеспрямовані умови, які покликані зменшити залишаються чинники уразливості. Тривалість домовленості ЛПЛ становить шість місяців або від одного до двох років. Домовленості ЛПЛ терміном від одного до двох років передбачають проведення піврічних оглядів. Доступ по шестимісячних домовленостями ЛПЛ обмежується 125 відсотками квоти в звичайний період, але цей ліміт може збільшуватися до 250 відсотків квоти у виняткових обставинах, коли потреба у фінансуванні платіжного балансу викликана екзогенними шоками, в тому числі посиленням стресу на регіональному або глобальному рівні. Для домовленостей ЛПЛ терміном від одного до двох років річний доступ

встановлений в 250 відсотків квоти, і для всіх домовленостей ЛПЛ в цілому може досягати 500 відсотків квоти. Країна може отримати кошти за кредитною лінією або розглядати її в якості превентивного механізму. Терміни погашення ЛПЛ є такими ж, як і в рамках СБА.

Механізм розширеного кредитування (ЕФФ). Цей механізм призначений для сприяння країнам в подоланні середньострокових і більш довгострокових проблем, пов'язаних з платіжним балансом, викликаних великими спотвореннями, які вимагають фундаментальних економічних реформ. Його використання істотно розширилося в період недавньої кризи з огляду на структурного характеру проблем платіжного балансу деяких держав-членів. Як правило, термін домовленостей в рамках ЕФФ більше, ніж при СБА, зазвичай він не перевищує 3 років в момент затвердження. Однак допускається також максимальний термін до 4 років, обумовлений наявністю потреби в фінансуванні платіжного балансу, що виходить за рамки трирічного періоду, тривалим характером коригування, необхідної для відновлення макроекономічної стабільності, і наявністю достатніх гарантій щодо можливості і бажання держави-члена провести глибокі і послідовні структурні реформи. Термін погашення: 4½-10 років з дня фактичного надання коштів.

Інструмент для прискореного фінансування (РФІ). РФІ був введений замість колишніх механізмів екстреної допомоги і розширення їх сфери дії. РФІ забезпечує швидку фінансову допомогу при обмеженому пред'явленні умов для всіх держав-членів, що зіткнулися з гострими потребами у врегулюванні платіжного балансу. Доступ в рамках РФІ обмежується річним лімітом в 37,5 відсотків квоти і загальним лімітом доступу в 75 відсотків квоти.

Пільгове кредитування

Пільгові механізми МВФ для країн з низькими доходами (СНД) в рамках ПРГТ були реформовані в 2010 році і доопрацьовані в 2013 році як частина більш широких зусиль з метою надати більшу гнучкість наданої

Фондом фінансової підтримки і забезпечити її більшу відповідність різним потребам країн з низькими доходами. Норми і ліміти для пільгових механізмів були збільшені в 2015 році з метою підтримки їх рівнів щодо зростаючих обсягів виробництва, торгівлі і потоків капіталу. Умови фінансування стали більш пільговими, а процентна ставка переглядається кожні два роки (до кінця 2016 року вона дорівнює нулю). Всі механізми призначені для підтримки власних програм країн, націлених на досягнення стійкої макроекономічної позиції відповідно до завданням забезпечення міцного і довгострокового скорочення бідності та економічного зростання. Країни з більш міцними позиціями,

Розширений кредитний механізм (ЕКФ) є головним інструментом Фонду для середньострокової підтримки країн з низькими доходами, які відчувають тривалі труднощі з врегулюванням платіжного балансу. Фінансування в рамках ЕКФ в даний час здійснюється під нульову процентну ставку, з пільговим періодом в 5½ року і повним терміном погашення в 10 років [51].

Кредитний механізм «стенд-бай» (СКФ) використовується для надання фінансової підтримки країнам з низькими доходами, які мають короткострокові або потенційні потреби у врегулюванні платіжного балансу. СКФ може використовуватися в широкому діапазоні обставин, в тому числі в якості запобіжного заходу. Фінансування в рамках СКФ в даний час здійснюється під нульову процентну ставку, з пільговим періодом в 4 роки і повним терміном погашення в 8 років.

Механізм прискореного кредитування (РКФ) забезпечує швидку фінансову допомогу при обмеженому пред'явленні умов і призначений для країн з низькими доходами, що зіткнулися з терміновими потребами для врегулювання платіжного балансу. Введення РКФ впорядковує надзвичайну допомогу Фонду країнам з низькими доходами, і він може гнучко використовуватися в широкому діапазоні обставин. Фінансування в рамках

РКФ в даний час здійснюється під нульову процентну ставку, з пільговим періодом в 5½ року і повним терміном погашення в 10 років [32].

Діяльність МВФ ґрунтується на наданні кредитів віноземній валюті країнам-членам з метою: - покриття дефіцитів платіжних балансів (тобто поповнення валютних резервів) - підтримання макроекономічної стабілізації та структурної перебудови економіки (тобто для фінансування бюджетних витрат уряду).

Співпраця з МВФ допомагає збільшенню кредитного рейтинга країни на світовому фінансовому ринку, сприяє поліпшенню банківської і грошово-кредитної системи держави, дозволяє скорегувати поточний платіжний баланс і не допустити дефолту в країні. В той же час вимоги МВФ, можуть негативно впливати на добробут населення в довгостроковій перспективі

Політика і діяльність МВФ часто критикуються з боку економістів. Підстави для такої критики є, адже часто економічна ситуація країн співпрацюють з фондом, що не поліпшувалася, а навпаки - погіршувалася (мексиканська криза 1994 азіатський криза 1997, позику в 1989 р .. Руанді). Лауреати Нобелівської премії з економіки Джозеф Стігліц і Мілтон Фрідман (вони є одними з найгостріших критиків) вказують на помилки і негативні наслідки співпраці країн з МВФ

В розрізі даної проблеми Дж. Стігліц у своїй доповіді як лауреат Нобелівської премії різко засуджував політику МВФ і Світового банку, за його словами, МВФ пропагувала рецепти шокової терапії і повної лібералізації економік постсоціалістичних держав. Вчений зазначає, що процентні ставки по кредитах МВФ є досить високими, а монетарна політика, продиктована фондом кризовим країнам, не відповідає фінансовій політиці, орієнтованій на економічне зростання, яка прийнята у Великобританії і Франції. "Гроші на таких умовах, очевидно, послабляють економіку і зроблять, зрештою, важчим повернення грошей", - заявляє колишній головний економіст Світового банку Дж. Стігліц. За його словами, МВФ, як і будь-яка бюрократична структура, існує за своїми законами і приносить більше шкоди,

ніж користі. З огляду на логіку лібералізму, вчений не бачить сенсу у фінансовій допомозі слаборозвиненим країнам, МВФ не вирішує проблеми, а навпаки, ускладнює відсталість [63].

Виступаючи в Гонконзі на одному із зібрань МВФ, Мілтон Фрідман підкреслював, що ще після падіння Бреттон-Вудської системи в 1971 г.⁴¹ Відпала необхідність в існуванні організацій, таких як МВФ. В своїх наукових дослідженнях М.А. Султанов виділяє причини, за якими реалізація програм МВФ не отримує бажаного результату

Причини неефективності реалізації програм МВФ [12]

Табл 2.1.

1. Політика фінансових організацій визначається розвиненими країнами
2. Економісти, що працюють в МВФ, мають гарну освіту і знайомі з проблемами країн, що розвиваються, проте не знають суті проблеми, тому їм важко розробити ефективний план дій і визначити політику щодо конкретної країни
3. Дуже часто умовами отримання фінансових ресурсів стають вимоги МВФ щодо швидкого проведення приватизації та лібералізації в країнах стають на шлях переходу до ринкової економіки
4. Досить час залучення іноземних інвестицій ставало однією з головних цілей при реалізації стабілізаційних програм МВФ

5. Діяльності МВФ бракує прозорості при розробці своїх програм і стратегій, рішення часто приймаються за закритими дверима, хоча МВФ та інші організації не є приватними структурами.

З огляду на необхідність їх обґрунтування в ході дослідження, проаналізовані аргументи, що підтверджують і спростовують виділені вченим причини негативного впливу діяльності МВФ на розвиток і функціонування економічних систем країн, що розвиваються. Зокрема, найбільшу частку в загальній сумі квот мають країни "Великої сімки", які визначають фінансові та організаційні відносини позичальників з МВФ.

У свою чергу, керівні посади займають економісти з цих країн, що забезпечують розробку і реалізацію проектів фонду. Однак конкретні положення програми співпраці визначаються самою країною-позичальником. Фонд слідує тільки за виконанням умов і приймає рішення про кредитовані

Варто зазначити, що не можна використовувати з однаковим успіхом одні й ті ж інструменти в різних країнах, навіть одного регіону і приблизно однакового рівня розвитку. Згідно з інформацією Незалежної відділу оцінки, який здійснював аналіз діяльності МВФ по нагляду в 2013 р, Держави-члени вважають, що фонд став більш відкритим і прислухається до потреб країн, реагуючи на їх запити.

У Звіті про діяльність фонду 2016 р серед ключових напрямків комунікації МВФ виділили такі питання:

- подальших заходів для сприяння зрозумілих і послідовних
- комунікацій в світі, де попит на послуги фонду зростає;
- додаткові заходи для оцінки впливу комунікацій МВФ і тим
- самим вдосконаленню інформаційної бази для подальшої
- діяльності;
- стратегічна і продумана робота з новими засобами
- інформації, з огляду на соціальні сеті⁴⁶

Серед негативних наслідків, до яких призводить використання кредитних коштів фінансових організацій, вчені виділяють: фінансові кризи, збільшення боргу, поглиблення економічних диспропорцій, зростання масштабів бідності, низька ефективність фінансової допомоги, слабке економічне зростання і т.д.

Варто згадати про успішні проекти МВФ. Наприклад, радикальна програма експертів МВФ щодо виходу з кризи, допомогла Португалії всього за два роки скоротити дефіцит держбюджету, істотно знизити процентні платежі за державними зобов'язаннями, збільшити частку експорту в ВВП, а в економіку повернути іноземних інвесторів [21]. В результаті Португалія першою з країн "Південної периферії" ЄС змогла подолати основні економічні проблеми і вже в травні 2014 відмовилася від програми міжнародної підтримки. Важка економічна ситуація в Азербайджані на початку 90-х років змусила уряд залучити зовнішнє кредитування не тільки заради грошей, але і з точки зору технічної допомоги та консультаційної підтримки. Отже, успіх і відновлення країни, що отримала кредит від МВФ, і її подальший розвиток залежить не тільки від умов кредитування, загальною концепції стратегії, а й від організації і здійснення діяльності всередині країни всіх структурних підрозділів влади, кожного окремого суб'єкта господарювання та населення країни, а зокрема, їх компетенції в сфері ризиків, з якими пов'язана реалізація необхідних заходів.

Протягом довгого часу, основним кредитним інструментом Фонду для здійснення кредитування на загальних умовах були домовленості про кредити «стенд-бай». Проте після світової фінансової кризи 2007-2009 років МВФ розширив свій набір інструментів кредитування. Одна з головних цілей полягала в розширенні набору інструментів для запобігання криз шляхом створення Гнучкої кредитної лінії (ГКЛ) і Лінії превентивної підтримки ліквідності (ЛПЛ). Крім того, був створений Інструмент для прискореного фінансування (РФІ), який може використовуватися в широкому діапазоні обставин, замінивши собою політику екстреної допомоги МВФ (табл. 2.2.).

Табл. 2.2.

Фінансові програми для підтримки країн-членів МВФ [5]

	Назва	Повна та скорочена назва англ. мовою	Умови	Вимоги програми	Термін надання місяців	Процентна ставка	Обсяг кредитування, у відсотках від квоти	Термін повернення позики, років
1	Програма "стенд-бай"	Stand-By Arrangements (SBA)						
2	Розширене кредитування	Extended Fund Facility (EFF)						
3	Превентивна кредитна лінія для підтримання ліквідності							
4	Гнучка кредитна лінія							
5	Інструмент прискореного фінансування для надання екстреної допомоги							
6	Інструмент "стенд-бай"							
7	Інструмент розширеного кредитування							
9	Інструмент прискореного кредитування							

Якщо говорити про роль кожного з цих інструментів, то слід зазначити що роль «стенд-бай», значно зменшилася за останні роки, а найчастіше почали

використовуватись Гнучка кредитна лінія та Механізм розширеного фінансування (рис. 2.1).

2.2. Нормативне регулювання співробітництва МВФ та України

Фонд має статус спеціалізованої установи ООН і його метою є регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів та надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті.

Вітчизняне суспільство досить напружено ставиться до взаємовідносин з МВФ. Це пояснюється не лише якістю вимог, які МВФ висуває до України в рамках фінансування її стабілізаційних програм. Воно також відображує непопулярність певних законодавчих та регуляторних норм, які Україна вимушена приймати в рамках співробітництва з Фондом. Проте громадськість звичайно не обізнана, що авторами окремих таких ініціатив являються вітчизняні державні інститути. Але з суто політичних міркувань таке

авторство приписується міжнародним партнерам, які мовчазливо приймають на себе роль суспільного громовідводу. Однак таке лукавство, безумовно, не є головною причиною, що тривожить суспільство. Ключове питання – це залежний стан боржника в його взаємовідносинах з кредитором. Оскільки ж боржником є Україна, це не може не впливати на почуття національної гідності. Тому скільки б ми не міркували над доцільністю та ефективністю програм МВФ, сам факт того, що Україна з року в рік звертається до них, є наочним свідченням наших економічних проблем, а також недосконалості підходів щодо їх вирішення. Уявлення щодо можливості побудови у відносинах з МВФ дійсно рівноправних стосунків мають право на існування. Але лише за однією умови – якщо вони не будуть обтяжені борговими проблемами. В принципі, такий період незалежного партнерства з МВФ спостерігався кілька років напередодні кризи 2008-2009 рр., коли Україна не мала потреби у фінансуванні Фонду. Власно, вона і тоді не упускала можливостей регулярних технічних консультацій з його фахівцями, але при прийнятті рішень виходила зі свого розуміння їх ефективності. Після ж початку кризи 2008–2009 рр. і виникнення потреби в періодичному отриманні фінансової допомоги ці відносини змінилися. Треба визнати, що зміна стосунків у такому випадку – об'єктивне явище. Адже позичальник не може диктувати кредитору умови свого власного фінансування. У цьому відношенні поширені уявлення щодо можливості та необхідності переконати МВФ у зміні його підходів до умов фінансування України не стільки популярні, як популістичні. Адже вони не враховують ні правових, ні інституційних особливостей функціонування МВФ

Україна стала членом МВФ

відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 3 червня 1992 р. Україна з 1994 р. активно співпрацює з МВФ, використовуючи його фінансові і технічні ресурси з метою досягнення макроекономічної стабілізації та створення необхідних

передумов для проведення економічних реформ. Таке співробітництво здійснювалось переважно в рамках реалізації 8 спільних програм – STF (системна трансформаційна позика), «Stand-By» (стабілізаційна позика), Механізм розширеного фінансування (позика на підтримку розвитку), попереджувальний «Stand-By».

Після двох років «паузи» у відносинах, у лютому 2014 р. Уряд України звернувся до МВФ з проханням розпочати переговорний процес щодо підготовки нової кредитної угоди між Фондом та Україною. 30 квітня 2014 р. Рада директорів МВФ затвердила нову спільну програму «стенд-бай» на наступні 2 роки у сумі 17,1 млрд. дол. США, з яких у 2014 р. отримано два транші – у травні у розмірі 3,2 млрд. дол. США та у вересні у розмірі 1,4 млрд. дол. США. У січні 2015 р. досягнуто домовленості про розширення фінансової підтримки України шляхом заміни існуючої програми МВФ stand-by на довготермінову програму Extended Fund Facility (EFF).

11 березня 2015 р. Ради директорів Міжнародного валютного фонду прийняла рішення щодо переходу на довготермінову програму розширеного кредитування (EFF) і виділення Україні 17,5 млрд. дол. США. Ця чотирирічна програма передбачає фінансування заходів з економічної і фінансової стабілізації України. Перший транш кредиту в обсязі 5 млрд. дол. США поступив в Україну у березні 2015 р. 31 липня 2015 р. відбулось чергове засідання Ради Директорів МВФ, під час якого було ухвалено рішення щодо виділення Україні другого траншу у розмірі 1,7 млрд. дол.

2.3. Аналіз співробітництва та сучасного стану відносин МВФ і України

МВФ є основним кредитором України (табл. 3.2.2). Так частка кредитів МВФ у розрізі зовнішньої заборгованості становить 9,71 % зовнішньої заборгованості держави і 9,07 % гарантованого державою боргу. З 1992 по 1994 роки співробітництво України з МВФ передбачало консультування і надання технічної допомоги для формування вітчизняних грошової та банківської систем, зокрема щодо функцій і структури Національного банку України,

діяльності банківських та інших фінансово-кредитних установ, структури валютного ринку, впровадження національної грошової одиниці та ін. [12]

Табл 2.3

Показники боргу України [48]

Показники	Доларів США	гривень	%
1. Зовнішній борг	43760946,47	919651956,45	100,00
1.1. Державний борг	34123537,38	717118354,26	77,98
1.1.1. Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій	12995267,25	273100193,54	29,70
Європейське Співтовариство	1803522,00	37901660,44	4,12
Європейський банк реконструкції та розвитку	570486,33	11988974,51	1,30
Європейський інвестиційний банк	487393,04	10242739,18	1,30
Міжнародний банк реконструкції та розвитку	4247817,55	89269406,50	9,71
Міжнародний валютний фонд	5885598,33	123687956,00	13,45
Фонд чистих технологій (МБРР)	450,00	9456,91	0,011

З 1994 року по 2015 рік відносини МВФ з Україною будувалися за трьома механізмами кредитування: 1. Системна трансформаційна позика (Systemic Transformation Facility – STF). 2. Домовленості про резервні кредити стенд-бай (Stand-by Arrangements – SBA). Угоди про кредити стенд-бай укладаються строком до 18 місяців і навіть до 3 років у зв'язку зі збільшенням дефіцитів

платіжних балансів. 3. Механізм розширеного кредитування (Extended Fund Facility – EFF), який призначений для надання кредитів на три роки, за необхідністю – до чотирьох і в більших розмірах відносно квот, ніж у межах звичайних кредитних часток [23]. Головним призначенням кредитів стенд-бай і механізмів розширеного кредитування є сприяння країнам-членам МВФ у реалізації макроекономічних стабілізаційних програм або структурних реформ. У співпраці нашої держави з Міжнародним валютним фондом у межах програм кредитування можна виокремити шість періодів (табл. 2.4)

Табл. 2.4

Співпраця України із Міжнародним валютним фондом у межах програм кредитування [67]

Періоди	Кредитні програми	Обсяг позики
Перший період, з 1994 по 1995 рік	Системна трансформаційна позика	498,7 млн СПЗ, або 763,1 млн дол. США
Другий період, з 1995 по 1998 рік	Три річні програми «Stand by»	1318,2 млн СПЗ, або 1935 млн дол. США
Третій період, з 1998 по 2002 рік	Extended Fund Facility (EFF, механізм розширеного кредитування)	1193,0 млн СПЗ, або 1591,0 млн дол. США
Четвертий період, з 2002 по 2008 рік	Програма «Попереджувальний stand by»	411,6 млн СПЗ, 30 % квоти України, або 600 млн дол. США
П'ятий період, з 2008 по 2013 рік	Програма співробітництва «Стенд-бай» від 05 листопада 2008 року 11 млрд СПЗ, або майже 16,4 млрд дол. США Нова спільна з Міжнародним валютним фондом програма «Stand by»	10 млрд СП
Шостий період, з 2014 року до сьогодні	Нова дворічна програма кредитування «Stand by» в режимі надзвичайного	10,976 млрд СПЗ, або майже 17,1 млрд дол. США 11 березня 2015 року. Механізм

	доступу	розширеного кредитування EFF на чотири роки 12,348 млрд СПЗ, або майже 17,5 млрд дол. США, чи 15,5 млрд євро
--	---------	--

Протягом першого періоду, з 1994 року по 1995 рік, наша держава отримала фінансову допомогу у вигляді системної трансформаційної позики (Systemic Transformation Facility – STF) на суму 498,7 млн СПЗ, або 763,1 млн дол. США, з метою підтримання платіжного балансу [10]. Позитивними наслідками співробітництва України з МВФ в перший період було зниження рівня інфляції, зростання експорту, стабілізація валютно-обмінного курсу [8]. За час другого періоду, з 1995 року по 1998 рік [11], Україна одержала від Міжнародного валютного фонду позик загальним обсягом 1318,2 млн СПЗ, або 1935 млн дол. США, за трьома річними програми «Stand by», які спрямовані, головним чином, на підтримання курсу національної грошової одиниці та фінансування дефіциту платіжного балансу [3, с. 41].

Упродовж третього періоду, з 1998 року по 2002 рік, відбулося впровадження Програми розширеного фінансування (Extended Fund Facility – EFF), котра передбачала видачу нашій державі позики в загальному обсязі 2,6 млрд дол. США [2]. Протягом цього періоду Україна одержала 1193,0 млн СПЗ, або 1591,0 млн дол. США., котрі були спрямовані для збільшення золотовалютних резервів Національного банку України (НБУ) [10]. Позитивними результатами третього періоду були зростання ВВП, зниження інфляції, зростання золотовалютних резервів НБУ [8]. Із кінцем 2002 року виокремлюють четвертий період, який тривав до 2008 року. Серед прийнятних форм подальшої співпраці України з МВФ уряд обрав програму «Попереджувальний стенд-бай». У 2004 році цю Програму було затверджено Радою Директорів МВФ [5, с. 12].

Відповідно до Програми у випадку погіршення стану платіжного балансу або зменшення золотовалютних резервів Україна мала змогу звернутися до

МВФ для отримання позики на загальну суму 411,6 млн СПЗ, або 605 млн дол. США, що становило 30 % квоти нашої держави [10]. З 2005 року по 2008 рік співпраця України з МВФ була сконцентрована у сфері технічної допомоги. Зокрема, центр ваги у співпраці з МВФ було перенесено у сферу некредитних відносин, погодження основних параметрів макроекономічної політики з динамікою і прогнозами розвитку світового ринку, з тенденціями та напрямками руху світових фінансово-інвестиційних потоків та поглиблення координації у валютній політиці[8].

П'ятий період тривав з 2008 року по 2013 рік. 5 листопада 2008 року Радою Директорів МВФ була затверджена програма співробітництва «Стенд-бай», розрахована на два роки із загальним обсягом фінансування 11 млрд СПЗ, або близько 16,4 млрд дол. США, що становило 802 % від квоти України в МВФ. Після отримання трьох траншів загальним обсягом 7 млрд СПЗ, або 10,6 млрд дол. США, у 2010 році програму було переглянуто. 28 липня 2010 року Україна прийняла нову спільну з МВФ програму «Стенд-бай» на загальну суму 10 млрд СПЗ, або 15,1 млрд дол. США, терміном на два з половиною роки, скасувавши угоду «Стенд-бай», яка ISSN 1993-0259. ISSN 2219-4649. Економічний аналіз. 2015 рік. Том 21. № 1. 209 була затверджена в листопаді 2008 року, у тому числі всі транші, які ще залишалися надати відповідно до цієї Угоди. 2 серпня 2010 року Україна отримала перший транш згідно з новою програмою у розмірі 1,250 млрд СПЗ, або 1,89 млрд дол. США, з них до бюджету спрямовано 675 млн СПЗ, або 1,022 млрд дол. США [10]. У грудні 2010 року було завершено перший перегляд програми та підписано новий лист про наміри. Після виконання Україною попередніх заходів, Рада Директорів МВФ 22 грудня 2010 року прийняла рішення про завершення перегляду програми. Наслідком цього стало виділення траншу на суму 1 млрд СПЗ, або близько 1,5 млрд дол. США, із яких 1 млрд дол. США надійшов на підтримку державного бюджету [8].

Загалом протягом 2008 – 2013 років у межах співробітництва з МВФ Україна одержала 9250 млн СПЗ, або 14430 млн дол. США [10]. Термін дії останньої програми «Стенд-бай» закінчився 28 грудня

2012 року. Після цього співробітництво України з МВФ було сконцентровано у сферу технічного консультування та переведено у площину некредитних відносин [8]. У 2014 році, на нашу думку, розпочався шостий етап співробітництва нашої держави з МВФ, котрий триває і до сьогодні. Весною 2014 року було успішно проведено новий раунд переговорів між Україною та МВФ. 30 квітня 2014 року Рада Директорів МВФ ухвалила надання за програмою «Стенд-бай» кредиту терміном на два роки у розмірі 10976 млн СПЗ, або 17,01 млрд дол. США, з метою підтримання економічної програми Уряду щодо відновлення макроекономічної стабільності та забезпечення зростання економіки [11, с. 12].

Перший транш кредитної програми в обсязі 3,2 млрд дол. США одержано на початку травня 2014 року. З цієї суми понад 1 млрд дол. США спрямовано на поповнення золотовалютних резервів Національного банку України, що дало змогу зміцнити фінансову систему нашої держави. Інші кошти отримав бюджет на стабілізацію макроекономічного стану і фінансової ситуації. 4 вересня 2014 року отримано другий транш від МВФ за програмою «Стенд-бай» у розмірі 914,7 млн СПЗ, або близько 1,39 млрд дол. США. Частина траншу в сумі приблизно 1 млрд дол. США використано на підтримання державного бюджету. Загалом протягом 2014 року Україна одержала від МВФ два транші кредитних коштів обсягом 4,6 млрд дол. США. 12 лютого 2015 року Кабінет міністрів України затвердив новий Меморандум про співпрацю з МВФ терміном на 4 роки і з використанням механізму розширеного фінансування (Extended Fund Facility) з обсягом фінансування 17,5 млрд дол. США [7].

Виконавча рада МВФ 11 березня 2015 року схвалила чотирирічну розширену угоду в межах Програми розширеного фінансування (EFF) України на суму 12,348 млрд СПЗ, або приблизно 17,5 млрд дол. США, 900 % квоти. Ця угода затверджена у межах політики МВФ з надання доступу до фінансування у виняткових розмірах. Виконавча рада також урахувала рішення уряду України скасувати Угоду про кредит «стендбай», яка була схвалена 30 квітня 2014 року [9]. Програма механізму розширеного

кредитування передбачає підтримку економічної політики уряду, яка забезпечить продовження та поглиблення реформ, започаткованих у межах Угоди про кредитування «стенд-бай». Економічна програма має на меті спрямувати економіку країни на шлях одужання, відновити зовнішню стабільність, зміцнити фінанси держави та підтримати зростання економіки через подальше здійснення структурних реформ та реформи державного управління, забезпечуючи соціальний захист найбільш незахищених верств населення [9].

Загалом схвалена в березні 2015 року чотирирічна програма розширеного фінансування EFF загальним обсягом 17,5 млрд дол. США передбачає виділення МВФ Україні в 2015 році чотирьох траншів. У наступні три роки планується виділяти по чотири транші щоквартально, розмір кожного – 620-630 млн дол. США. 13 березня 2015 року, одразу після затвердження програми, Україна отримала перший транш у розмірі 3,546 млрд СПЗ, або приблизно 5 млрд дол. США, з яких 1,915 СПЗ, або приблизно 2,7 млрд дол. США, спрямовані для підтримання бюджету [9].

31 липня 2015 року Рада директорів МВФ завершила перший перегляд виконання Україною економічної програми, підтриманої кредитом розширеного фінансування, і схвалила виділення другого траншу цього кредиту на суму 1182,1 млн СПЗ, або 1,7 млрд дол. США. 4 серпня 2015 року Україна отримала 1,7 млрд дол. США другого траншу кредиту МВФ. Економічна програма, розроблена разом з МВФ, передбачає [7]:

1. Гнучку і стійку валютно-курсову політику для підтримання регулювання та поступового відновлення достатності золотовалютних резервів, яка супроводжується обачливою грошово-кредитною політикою, мета якої – зниження темпів інфляції до рівня менше 10 %.
2. Політику у фінансовому секторі, яка спрямована на сприяння відновлення банківської системи, а також посилення її здатності виступати посередником та підтримувати економічну діяльність.
- 3.

Удосконалення бюджетного регулювання на засадах консолідації видатків.

Зокрема підтримка рівня економічної прийнятності боргу з боку донорського фінансування та управління боргом. Це допоможе полегшити навантаження, яке пов'язане з обслуговуванням останнього в найближчі роки. 4. Проведення структурних реформ, серед яких антикорупційна реформа, реформа судочинства, дерегуляція та покращення бізнес-клімату, а також зміни на державних підприємствах, зокрема на НАК «Нафтогаз».

МВФ є основним кредитором України (табл. 1). Так частка кредитів МВФ у розрізі зовнішньої заборгованості становить 9,71 % зовнішньої заборгованості держави і 9,07 % гарантованого державою боргу. З 1992 по 1994 роки співробітництво України з МВФ передбачало консультування і надання технічної допомоги для формування вітчизняних грошової та банківської систем, зокрема щодо функцій і структури Національного банку України, діяльності банківських та інших фінансово-кредитних установ, структури валютного ринку, впровадження національної грошової одиниці та ін. [12]. Активну співпрацю з МВФ Україна почала в жовтні 1994 року на рівні виконання спільних економічних програм.

Поточна позиція України у відносинах з МВФ відображена в табл. 2.5.

Табл.2.5.

Фінансовий стан України у МВФ станом на 31 липня 2019 р

Показники	СПЗ, млн.	Квота, %
<i>Рахунок загальних ресурсів</i>		
Квота	2011,80	100,0
Валютні авуари	9790,56	613,84
Стан резервного траншу	0,24	0,01
<i>Непогашені транші та кредити</i>		
Угода про надання	1600.90	79,65

фінансування SBA		
Угода про надання фінансування EFF	6178,29	307,00

Варто відзначити, що значна частина коштів, залучених від МВФ, була використана для стабілізації фінансової ситуації в країні, збільшення національних резервів, фінансування дефіциту платіжного балансу, обслуговування зовнішнього боргу тощо. До того ж надані кредити мають неінфляційний характер, тобто темпи інфляції щодо скорочення ВВП не впливають на розмір кредиту. Таким чином, такі кредити, які були надані в скрутний час, є вигідними для України, адже без них розміри економічної кризи та її наслідки були б для нашої країни значно гіршими. Формування, зокрема завдяки позикам МВФ, валютних резервів НБУ дало змогу підтримувати стабільність національної валюти, успішно провести грошову реформу, ввести з часом повну конвертованість гривні за поточними операціями. Крім того, збільшення валютних резервів та їх високий рівень є підтвердженням стабільності фінансової системи країни, що підвищує рівень довіри до неї. Як засвідчує світова практика, кредитування з боку МВФ (на пільгових умовах порівняно з ринковими) надає країнам певний час для реалізації політики структурної перебудови та реформ, які дадуть змогу відновити умови стійкого та сталого економічного зростання, зайнятості та соціальних інвестицій. Співпрацю України та МВФ можна розділити на декілька основних етапів, які мали значний вплив на становлення та розвиток вітчизняної фінансової системи. В періодизації взаємин між Україною та МВФ можна виділити ключові етапи співпраці.

За період 2014-2020 рр. Україна перебувала у трьох програмах МВФ (Стенд-бай (SBA) – у 2014-2015 рр. та у 2018-2019 рр. та Розширеного фінансування (EFF) – у 2015-2018 рр.).

В рамках відповідних програм вибірка кредитних коштів МВФ становила 39%, у тому числі:

- За програмою SBA (2014-2015) – 27% (отримано 2 транші з 9) – програма достроково завершена з ініціативи української сторони у зв'язку з переходом до EFF;
- За програмою EFF (2015-2018) – 50% (отримано 4 транші з 16);
- За програмою SBA (2018-2019) – 36% (отримано 1 транш з 3).

Неузгодження нової програми розширеного фінансування призведе до чистих виплат на користь МВФ у 2020-2021 році на рівні \$3 млрд. Це може поглибити дефіцит фінансових ресурсів в країні та економічну кризу, зважаючи на спадну тенденцію із надходженням в Україну прямих іноземних інвестицій.

За період з 2014 року (станом на кінець 1 кварталу 2020 року) чисті надходження за кредитами МВФ (з урахуванням погашень за попередніми програмами) становили \$4.3 млрд.

Обсяг планових виплат за кредитами МВФ (погашення та обслуговування) у 2020 році становитиме \$1.4 млрд, у 2021 році – \$1.6 млрд. Умовами програм співпраці з МВФ передбачалося проведення структурних та інституційних реформ, спрямованих на збільшення інвестиційної спроможності України. Разом з тим обмеженість та вибірковість здійснених заходів, військові дії та інші фактори мали обмежений вплив на інвестиційну привабливість України для міжнародних інвесторів.

Результатом цього стало збереження упродовж 2015-2019 років низьких темпів надходження прямих іноземних інвестицій в економіку, які за цей період в середньому за рік становили \$2.7 млрд - близько 1.8% ВВП (без урахування реінвестованих доходів – лише \$2.5 млрд), що понад як удвічі менше, ніж у середньому за 2008-2013 рр. (\$6.4 млрд), та мають тенденцію до подальшого зниження.

Щодо виплат на користь МВФ. У першому кварталі 2020 року НБУ та урядом виплачена основна сума - \$ 545 млн ; відсотки – \$75 млн. Виплати до кінця 2020 року - основна сума – \$545 млн, відсотки \$200 млн; у 2021 році - основна сумі –\$ 1340 млн; обслуговування - \$ 220 млн.

Тобто – у першому кварталі 2020 року виплати на користь МВФ

перевищили надходження прямих іноземних інвестицій в економіку.

Програми з МВФ

1) Програма Стенд-бай / SBA (2014-2015)

Запит на виділення МВФ кредитних коштів (Letter of Intent) за програмою SBA було підписано 22 квітня 2014 року (в.о. президента Турчинов, прем'єр-міністр Яценюк, міністр фінансів Шлапак, голова НБУ Кубів).

Відповідне рішення затверджене Радою директорів МВФ 30 квітня 2014 р.

Програма була розрахована на 24 місяці із загальним обсягом кредитних коштів у сумі 10 976 млн СПЗ (близько \$17 млрд), які мали надійти за 9 траншами у період з квітня 2014 р. до березня 2016 р.

Перший перегляд Програми відбувся у серпні 2014 року, і Програма була достроково завершена у березні 2015-го з ініціативи української сторони (у зв'язку із суттєвим погіршенням макроекономічних умов) разом із затвердженням МВФ Угоди з розширеного фінансування (EFF).

За період дії Програми було отримано два транші: 1) одразу після затвердження Програми у травні 2014 р. – у сумі 2 058 млрд СПЗ (близько \$3.2 млрд), з яких СПЗ 1 290 (близько \$2 млрд) було спрямовано на підтримку бюджету; 2) у вересні 2014 року – у сумі 915 млн СПЗ (близько \$1.4 млрд).

2) Програма розширеного фінансування / EFF (2015-2018)

Запит на виділення МВФ кредитних коштів за програмою EFF було підписано 27 лютого 2015 року (президент Порошенко, прем'єр-міністр Яценюк, міністр фінансів Ярецько, голова НБУ Гонтарева). Відповідне рішення затверджене Радою директорів МВФ 11 травня 2015 р.

Програма була розрахована на 4 роки із загальним обсягом кредитних коштів у сумі 12 348 СПЗ (близько \$17.5 млрд), які мали надійти за 16 траншами у період з березня 2015 р. до березня 2019 р.

Метою програми було відновлення економіки та зовнішньої

стійкості, зміцнення державних фінансів та підтримка економічного зростання шляхом проведення структурних реформ та реформи управління. Передбачалося, що 7 092 млрд СПЗ (близько \$10 млрд) буде спрямовано на покриття розриву фінансування 2015 року, у тому числі 1 915 млрд СПЗ (близько \$2.7 млрд) – на підтримку фінансування дефіциту державного бюджету, 5 256 млрд СПЗ (близько \$7.5 млрд) [32]– на виконання подальших цілей програми.

Після схвалення програми Радою директорів МВФ було виділено перший транш у розмірі 3 546 млн СПЗ (у тому числі НБУ – 1.63 млрд СПЗ, уряд – 1,915 млрд СПЗ). Перший перегляд програми відбувся у липні 2015 року, за результатами якого було виділено другий транш у сумі 1 182 млн СПЗ (близько \$1.7 млрд), другий перегляд – у вересні 2016 р. – виділено третій транш 716 млн СПЗ (близько \$1 млрд); третій перегляд – у квітні 2017 р. – виділено четвертий транш у сумі 734 млн СПЗ (близько \$1 млрд.) [34]. Кредитні кошти за цими траншами були спрямовані на поповнення міжнародних резервів Національного банку.

3) Програма Стенд-бай / SBA (2018-2019)

Запит на виділення МВФ кредитних коштів за програмою SBA та завершення програми EFF було підписано 5 грудня 2018 року (президент Порошенко, прем'єр-міністр Гройсман, міністр фінансів Макарова, голова НБУ Смолій). Відповідне рішення затверджене Радою директорів МВФ 18 грудня 2018 р.

Програма розраховувалась на 14 місяців із загальним обсягом кредитних коштів у сумі 2.8 млрд СПЗ (близько \$3.9 млрд), які мали надійти за 3 траншами у період з грудня 2018 р. до листопада 2019 р.

Одразу після затвердження програми Радою директорів МВФ було отримано один транш у сумі 1 млрд СПЗ (близько \$1.4 млрд), інші транші не були отримані у зв'язку із невиконанням попередніх умов програми [56].

4) Програма розширеного фінансування (2020-2022) – на стадії узгодження.

Узгодження програми триває. Попередня домовленість із МВФ була щодо започаткування 3-річної програми загальним обсягом 4 млрд СПЗ (близько \$5.5 млрд). Після початку кризи, зумовленою епідемією COVID-19, обсяг програми, що обговорюється, був збільшений (орієнтовно до \$8 млрд).

Висновки до 2 розділу

На сучасному етапі в Україні склалася кризова ситуація у виробничій та соціальній сфері, фінансово-бюджетній та банківській системах, зокрема зниження виробництва, зростання безробіття, загострення соціальної напруженості, значний державний борг та дефіцит державного бюджету, ліквідація банківських установ, інфляція та ін. Для їх подолання, а також для забезпечення фінансової стабілізації та економічного зростання держави, важливим є позички в міжнародних фінансових організацій, зокрема Міжнародного валютного фонду (МВФ). Нова програма співпраці України з МВФ передбачає виконання нашою державою низки умов, які стосуються запровадження реформ для стабілізації та зростання вітчизняної економіки.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ МВФ З УКРАЇНОЮ

3.1. Проблеми та шляхи поліпшення співробітництва МВФ та України

У нинішніх умовах позика МВФ є майже безальтернативною частиною антикризової політики уряду України. Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк заявив, що потреба у зовнішньому фінансуванні надзвичайно гостра, тому уряд виконає всі вимоги Фонду, які необхідні для отримання кредиту. Фактично ж вимоги МВФ частково вже виконані: гривню «відпустили», збільшується фіскальне навантаження, запроваджуються нові тарифи на споживання енергоресурсів. Відносини МВФ з Україною на попередніх етапах співробітництва були зіпсовані невиконанням своїх зобов'язань попередніми урядами, кредитний рейтинг держави був вкрай низьким. Однак зі зміною керівництва держави і зовнішньої політики України відносини дещо змінились, проте все одно залишаються проблемними. Наприкінці квітня 2014 року Виконавчою Радою (Директоратом) МВФ для України була затверджена програма «Stand-by» на два роки, згідно з якою відповідно прийнято рішення про надання Україні 17 млрд. доларів США. За цією Програмою українська сторона взяла на себе зобов'язання: провести податкову реформу; вжити заходів щодо ефективної боротьби з корупцією; скоротити дефіцит бюджету «Нафтогаз України». Виконуючи ці зобов'язання У 2014 році Україна отримала транші

фінансової допомоги на 4,6 млрд доларів США. У лютому 2015 року Кабінет Міністрів України розробив нову програму співробітництва з МВФ, останній погодився, в результаті чого сторони вирішили відмовитися від програми «Stand-by» і почали співробітничати за програмою EFF (механізм розширеного кредитування). Україна зобов'язалася проводити ефективні реформи управління економікою, боротися з корупцією, оптимізувати державні витрати, скоротити кількість держслужбовців, збільшити до 3 % ВВП витрати на інвестицію в економіку та навести порядок в енергетиці. Метою цієї програми є також стабілізація банківської системи і валютного курсу. У березні 2015 року за цією програмою Україні вже надійшло від МВФ 5 млрд. доларів США з 17,5 млрд. доларів США. Співпраця з МВФ в новому вимірі має сприяти наданню Україні кредитів з інших міжнародних джерел

3.2. Перспективи та ризики співпраці МВФ та України

Умови позики МВФ, накладені на позичальників, часто підривають національний суверенітет країни (МВФ, 2015).

Крім того, не слід забувати про той факт, що поряд із отриманням іноземних кредитів, державний борг та залежність від іноземних кредиторів збільшуються, і це загрожує ризиком неплатоспроможності навіть у післякризовій світовій економіці.

З 2016 року державний борг України становив 71,175 млрд дол. США і порівняно збільшився (2015 р.) На 108,7% (1 572,2 млрд. Грн., Або 65,488 млрд. Дол. США).

Зазначимо, що у 2013 році (до затвердження програми кредитування МВФ "StandBy") державний борг України становив 24,54 млрд доларів. Іншими словами, за чотири роки він збільшився в 2,9 рази! Включаючи державний зовнішній борг у 2016 році він становив 58,5% від загального державного боргу України, а у 2015 році - 52,6%. У 2013 році державний зовнішній борг становив 20,27 млрд. дол. США (Державний борг України, 2016 р.).

Таке швидке зростання державного боргу України та, зокрема,

зовнішнього боргу України, призводить до посилення фінансової залежності від кредиторів та загрожує його фінансовій та економічній безпеці. Виникає питання доцільності боргової політики, на яку уряд витратив останні роки та може запропонувати пропозиції щодо виходу України з критичної ситуації та захисту її фінансової безпеки.

Аналізуючи вплив зовнішнього державного боргу, слід звернути увагу на такі показники, як відношення зовнішнього боргу до ВВП, що показує рівень залежності національної економіки від зовнішніх кредиторів. У 2017 році відношення іноземних позик до українських ВВП становив 39,7%, тоді як у 2015 році - 49,8% і збільшився - порівняно з 2015 роком (35,3%) - на 14,5 процентних пункту, а у 2014 році - на 15,4%. Іншими словами, посилюється вплив іноземного кредитування на економіку України і, відповідно, збільшується його залежність від іноземних кредиторів.

Така ситуація може призвести до нездатності держави погасити борг самостійно, що може призвести до дефолту та втрати суверенітету. Іншими словами, зловживання іноземними позиками може бути досить серйозним і, як наслідок, може навіть спустошити національну економіку України. Очевидно, що подальша співпраця з МВФ повинна базуватися на всебічному розгляді як його позитивних, так і негативних сторін.

Однак найбільше сумнівів стосується вимог програми стабілізації фінансової установи, яким Україна повинна відповідати взамін регулярних траншів.

Представники Фонду намагаються пояснити свої рішення щодо стабілізації макроекономічної ситуації, запобігання інфляції та бюджету, а також погіршення платіжного балансу. Однак у сьогоднішній Україні це призвело до безпрецедентної бідності, підвищення цін на комунальні послуги, включаючи ціну на природний газ для окремих споживачів, що ставить українське суспільство на межу виживання. Усі ці заходи були вимогою МВФ.

З іншого боку, уряд держави намагається залучати нові позики та нові транші МВФ. Державний борг зростає з року в рік, однак

українців не повідомляють про точний перелік проектів, які мають бути реалізовані завдяки кредитам, отриманим від іноземних кредиторів. У той же час, немає інформації про статус проектів, рівень заборгованості або погашення. На наш погляд, забороняється надавати інформацію про іноземні позики та їх використання в економіці України, особливо коли позики були забезпечені державними гарантіями. Ще одна проблема іноземного кредитування - недостатня оцінка ефективності зовнішніх позик. Ця оцінка повинна проводитися в державних установах та поза ними. Однак, в Україні цього майже ніколи не буває. У 2011–2012 роках Рахункова палата України детально проаналізувала лише реалізацію проектів Світового банку в нашій країні.

Хоч би яким складним було виконання вимог МВФ - а треба визнати, що кредитор має право висувати вимоги до позичальника, - ми не можемо їх просто взяти й відкинути. Обнадіює той факт, що представники Фонду й нашої країни перебувають у процесі постійного продуктивного діалогу, спрямованого на пошук компромісів. Уже на посаді голови ради НБУ я зустрічався з місією МВФ, яка перебувала в Україні. Мені імponує готовність співробітників місії МВФ до діалогу, вміння вислуховувати аргументи і, як мені здалося, готовність до певної корекції деяких рекомендацій стосовно України, прийняття яких на етапі узгодження документів було умовою надання кредиту. Адже очевидно, що дії за шаблонами і лекалами не завжди приводять до позитивного результату. Необхідно враховувати особливості сучасної економіки нашої країни та її нинішній стан, соціальну спрямованість державного бюджету протягом усіх років незалежності України. З іншого боку, не варто погоджуватися з тими, хто говорить, що на Україну внаслідок продовження співробітництва з МВФ очікує "шокова терапія". Позиція нашої влади спрямована на відстоювання інтересів країни й демпфірування шоків. Причому ця позиція базується в тому числі на тому, що держави, які успішно коригували спочатку

встановлені Фондом догмати й шаблони (за узгодженням з керівництвом Фонду, звичайно), мали успіхи у здійсненні економічних реформ.

У зв'язку з цим наголошу: необхідно зрозуміти, що без застосування неокейнсіанських методів і без промислової політики за проактивної участі держави вихід на траєкторію стійкого економічного зростання в Україні малоймовірний. Так само треба знати, що збільшення кількості грошей, які перебувають в обігу, не обов'язково призводить до зростання цін. Тому що гроші, які знову з'явилися в обігу, не обов'язково перетікають на товарні ринки або ринки послуг. І саме тут точкові неокейнсіанські методи, при правильному їх застосуванні, та ще й за злагодженої роботи уряду і НБУ (маю на увазі, наприклад, проведення продуктивної емісії), цілком здатні створити передумови для економічного зростання, яке не супроводжуватиметься помітним збільшенням рівня інфляції

Загалом в нинішній ситуації глибокої економічної кризи можна виділити як позитивні так і негативні моменти нової програми EFF для України, так і співпраці з МВФ в найближчому майбутньому загалом, зокрема аргументами що підтверджують її користь є [53]: 1. Україні дуже потрібні гроші. Потрібно відновити резерви Національного банку та стабілізувати фінансовий сектор. Отже, частину коштів для цих цілей забезпечує участь у програмі МВФ. Також це сигналізує іншим донорам, що Україна на правильному шляху. Це надасть можливість країні отримати іншу фінансову підтримку; 2. В Україні немає іншого вибору, окрім як все ж таки провести структурні реформи, без зовнішнього тиску уряд та парламент навряд чи почав би їх проводити. Виникає парадокс, коли в безвихідній ситуації при відсутності набору варіантів українська влада нарешті починає проводити реальні реформи, хоч вони не є найоптимальнішими, оскільки засновуються не на потребах та особливостях української економіки а на вимогах Фонду, постає логічне питання відповідальності всіх попередніх урядів за такий стан речей. 3.

Умови які закладені в новому договорі EFF для України є досить жорсткими. Адже вони вимагають монетарної дисципліни й фіскальної стриманості. Що загалом відповідає інтересам української громадськості та української економіки, оскільки зменшує, які можуть ризики бути спричинені рішеннями української влади на основі популізму, який постійно спостерігається серед українських еліт. Тобто ці умови спонукають робити реально потрібні речі, а не ті які потрібні для підняття виборчих рейтингів. З іншої сторони можна навести ряд аргументів які, в умовах українських реалій можуть спричинити негативні наслідки співпраці України з МВФ, зокрема: 1. Позику обов'язково потрібно буде повертати та ще й з відсотками, на думку населення, Україна бідна і не може дозволити собі брати в борг. Позичені кошти розкрадуть корумповані політики і все доведеться повертати платникам податків. Як показує практика аргумент не безпідставний. 2. Ще одним аргументом є те, що Україна – це суверенна країна і приймати умови фонду – це приниження. Жодна іноземна організація не має права диктувати Україні, які закони приймати чи не приймати, яку політику провадити чи ні. Проте, слід задатись запитанням чи є в Україні інший вихід, і знову постане логічне питання про відповідальність осіб які займали керуючі посади в уряді та були депутатами Верховної Ради. Проте на нашу думку, в тій ситуації, в якій сьогодні знаходиться економіка України, переваг від участі у програмі МВФ більше, ніж недоліків [53]. Безумовно, виконання вимог МВФ буде болісним, але це життєво необхідно, крім того в новій програмі EFF передбачено пункти які можуть пом'якшити складнощі з якими доведеться стикнутись, в першу чергу, населенню: По-перше, програма містить деякі положення щодо соціальних гарантій та компенсацій, котрі допоможуть тим, кого найбільше зачеплять вимоги фонду. По-друге, зараз економічні умови в Україні є несприятливими в цілому і вже на даний момент сприяють фіскальній стриманості на якій наполягає МВФ, що може пом'якшити деякі болючі ефекти, тобто етап різкого погіршення від політики «затягування поясів» вже пройдено.

Загалом в нинішній ситуації глибокої економічної кризи можна виділити

як позитивні так і негативні моменти нової програми EFF для України, так і співпраці з МВФ в найближчому майбутньому загалом, зокрема аргументами що підтверджують її користь є [43]:

1. Україні дуже потрібні гроші. Потрібно відновити резерви Національного банку та стабілізувати фінансовий сектор. Отже, частину коштів для цих цілей забезпечує участь у програмі МВФ. Також це сигналізує іншим донорам, що Україна на правильному шляху. Це надасть можливість країні отримати іншу фінансову підтримку;

2. В Україні немає іншого вибору, окрім як все ж таки провести структурні реформи, без зовнішнього тиску уряд та парламент навряд чи почав би їх проводити. Виникає парадокс, коли в безвихідній ситуації при відсутності набору варіантів українська влада нарешті починає проводити реальні реформи, хоч вони не є найоптимальнішими, оскільки засновуються не на потребах та особливостях української економіки а на вимогах Фонду, постає логічне питання відповідальності всіх попередніх урядів за такий стан речей.

3. Умови які закладені в новому договорі EFF для України є досить жорсткими. Адже вони вимагають монетарної дисципліни й фінансової стриманості [66]. Що загалом відповідає інтересам української громадськості та української економіки, оскільки зменшує, які можуть ризики бути спричинені рішеннями української влади на основі популізму, який постійно спостерігається серед українських еліт. Тобто ці умови спонукають робити реально потрібні речі, а не ті які потрібні для підняття виборчих рейтингів.

З іншої сторони можна навести ряд аргументів які, в умовах українських реалій можуть спричинити негативні наслідки співпраці України з МВФ, зокрема

1. Позику обов'язково потрібно буде повертати та ще й з відсотками, на думку населення, Україна бідна і не може дозволити собі брати в борг. Позичені кошти розкрадуть корумповані політики і все доведеться повертати платникам податків. Як показує практика аргумент не безпідставний.

2. Ще одним аргументом є те, що Україна – це суверенна країна і приймати умови фонду – це приниження.

Жодна іноземна організація не має права диктувати Україні, які закони приймати чи не приймати, яку політику провадити чи ні. Проте, слід задатись запитанням чи є в Україні інший вихід, і знову постане логічне питання про відповідальність осіб які займали керуючі посади в уряді та були депутатами Верховної Ради. Проте на нашу думку, в тій ситуації, в якій сьогодні знаходиться економіка України, переваг від участі у програмі МВФ більше, ніж недоліків [53]. Б

Безумовно, виконання вимог МВФ буде болісним, але це життєво необхідно, крім того в новій програмі EFF передбачено пункти які можуть пом'якшити складнощі з якими доведеться стикнутись, в першу чергу, населенню: По-перше, програма містить деякі положення щодо соціальних гарантій та компенсацій, котрі допоможуть тим, кого найбільше зачеплять вимоги фонду. По-друге, зараз економічні умови в Україні є несприятливими в цілому і вже на даний момент сприяють фіскальній стриманості на якій наполягає МВФ, що може пом'якшити деякі болючі ефекти, тобто етап різкого погіршення від політики «затягування поясів» вже пройдено.

Висновки до 3 розділу

З усього вищезазначеного можна зробити такі висновки. На сьогоднішній день для України є надзвичайно необхідною співпраця з міжнародними кредитними організаціями, а саме з ЄБРР, МВФ та СБ. Співробітництво між сторонами може допомогти Україні подолати економічні труднощі, які з'явилися на її шляху у зв'язку з політичною нестабільністю та дестабілізацією ситуації на сході країни, залучити нові інвестиції, які стали б своєрідним трампліном для подальшого розвитку України як успішної конкурентоспроможної країни та розпрощатися зі своєю залежністю від країни-сусіда, а сьогодні й агресора – Російської Федерації. На даному етапі подальший розвиток співробітництва між згаданими організаціями та Україною в значній мірі залежить від подальшого розвитку ситуації в Донецькій та Луганській областях, а також поведження Росії відносно як України, так і тих, хто її відверто підтримує.

Співпраця України з МВФ має низку позитивних і негативних наслідків. Позитивними наслідками є:

- впровадження реформ, метою яких є стабілізація української економіки та повернення її на шлях зростання;
- зменшення дефіциту

державного бюджету та покращення ситуації з платіжним балансом;

– стабілізація валютно-обмінного курсу гривні і посилення банківської системи, яка дасть можливість економіці розвиватися;

– збільшення золотовалютних резервів Національного банку України, що дозволить суттєво покривати імпорт;

– зростання міжнародного авторитету України, що надасть можливість доступу до коштів інших міжнародних фінансових організацій та приватних інвесторів;

– полегшення тягаря з обслуговування зовнішнього боргу держави;

– реструктуризація частини зовнішнього боргу. Негативними результатами співпраці України з МВФ є:

– кошти від МВФ можуть бути витрачені не на структурні реформи;

– витрачання коштів на фінансування дефіциту Державного бюджету;

– зростання зовнішнього боргу держави;

– підвищення тарифів, які сплачує населення, зокрема за газ та ін.

На нашу думку, у співпраці України з МВФ переважають позитивні наслідки. За різні періоди спостерігається неповне використання коштів, які виділяє МВФ відповідно до затверджених програм і механізмів кредитування. Це негативно позначається на кредитній історії нашої держави та є вагомим резервним ресурсом щодо фінансування проведення як економічних, так і соціальних реформ. Тому Україні необхідно звертати більшу увагу на розробку та виконання програм економічних дій, узгоджених з МВФ. Більш глибокий аналіз співпраці України з Міжнародним валютним фондом дозволить запропонувати шляхи підвищення ефективності використання кредитів цієї міжнародної фінансової організації.

ВИСНОВОКИ

МВФ є провідною організацією в сфері міжнародного співробітництва у валютній сфері. Дана організація в даний час включає 187 держав-членів із загальним обсягом квот в 237,9 млрд SDR і сукупним кількістю голосів 2 517 592 одиниці. Головна мета діяльності МВФ полягає в збереженні стабільності міжнародної валютної системи - системи обмінних курсів і міжнародних платежів, що дозволяє країнам купувати один у одного товари та послуги. Якщо в момент установи МВФ він розглядався як елемент післявоєнної валютної системи, необхідний для відновлення світової економіки і зростання світового товарообігу, то в даний час Фонд значно змінив пріоритети своєї діяльності. Найважливішою статутній функцією МВФ при його створенні була визначена фінансова допомога країнам-членам з метою ліквідації виникаючих дефіцитів платіжних балансів. В сучасних умовах на перший план висунулися програми підтримки структурних перетворень окремих національних економік, необхідних для забезпечення сталого економічного зростання і підвищення рівня життя населення

Відносини МВФ з Україною завжди були одними з найбільш гучних та

найскладніших взаємодій. США та Європа послідовно заохочували МВФ продовжувати займатися Україною, розглядаючи це як засіб для створення основної ринкової орієнтації, інтеграції України із Заходом та зменшення регіонального впливу Росії. Вторгнення Росії в Крим та на Донбас посилює ці погляди, і вони, безумовно, дотримуватимуться їх у майбутньому.

Хоча МВФ не доклав зусиль, відносини не можна сприймати як успішні. Згідно з даними МВФ, з 1995 року було дев'ять програм, і лише одна з них була виконана повністю - в середині 1990-х.

Невдачі значною мірою кореняться в основах створення та суспільства України. Україна народилася від попелу розпаду Радянського Союзу зі слабкими інститутами та суспільством, яке шукало держави для спрямування та забезпечення життєдіяльності. Відтоді широко розповсюджена поведінка, яка шукає ренти в державних установах, глибоко вкорінена корупція на державних підприємствах та банках, популізм та олігархічний клас, зацікавлений у жадібності та самозбагаченні, змовились обмежити прогрес у розвитку сучасної держави. Взаємодія України з Росією - торгівля, борг та енергетика - посилює ці тенденції ще до агресії Росії проти України в 2014 році.

З революцією Євромайдану 2014 року, народ України та міжнародна спільнота відчували можливість для кардинальних змін. МВФ, маючи сильну західну підтримку, спершу просунувся в режимі очікування, а потім на розширену угоду на 17 мільярдів доларів, яка триватиме до березня 2019 року.

На її обличчі зусилля можуть розглядатися як невдачі, якщо не було виплат протягом півтора років за розширеним домовленістю, і його зараз слід замінити. Однак це рішення було б помилковим і надто суворим. Насправді за останні чотири роки в Україні досягнуто більшого прогресу, ніж у попередні десятиліття.

Відбулася сильна подоба макроекономічної стабілізації. Зростання повертається після глибокого спаду. Завдяки зухвалим зусиллям міністерства фінансів, особливо в роботі з Радою, досягнуто значно більшого бюджетного реалізму. В Україні набагато реалістичніші та орієнтовані на ринок ціни на

енергоносії (хоча ще належить зробити ще багато), що забезпечує значну економію бюджету. Ці зусилля, поряд із борговими операціями, стримували боргове навантаження загального уряду як частку ВВП, хоча і до цього часу занадто високий рівень - близько 70 відсотків. Центральний банк є набагато більш сучасним і незалежним закладом. Інфляція, яка загрожувала вибухнути на початку 2014 року, була стримана. Гривня пливе.

Найбільший і найкорумпованіший банк в Україні був націоналізований після масового шахрайства. Багато менших банків, які часто використовуються для фінансування олігархів, були закриті. Розпочато пенсійні реформи. Завдяки величезним зусиллям МВФ, Україна здійснює боротьбу з корупцією через Національне антикорупційне бюро та прийняла закон про створення антикорупційного суду.

Незважаючи на ці здобутки, багато структурних реформ або не були проведені, або були проведені лише з тривалими політичними затримками, що ставить під сумнів власність програми України. Реформа та приватизація державних підприємств затягуються. Народні сили, олігархи та культура корупції залишаються добре закріпленими. Значні успіхи на стабілізаційному фронті, хоча вони дуже вітаються, все ще є оборотними, враховуючи слабкі інституції та прискіпливу політику України.

Співробітництво України з МВФ, в залежності від програм кредитування Фондом цільового призначення, що відповідали ступеню реформування економіки України та вирішення нагальних проблем у її валютно – фінансовому секторі можна відмітити в ньому вісім самостійних етапів. За весь час співпраці з МВФ Україна, загалом, отримала близько 30 млрд. дол. допомоги.

Проаналізувавши основні етапи та результати співпраці МВФ з Україною, слід дійти висновку, що у їх відносинах виникали негаразди здебільшого через безвідповідальні дії українського уряду, а інколи і через помилкову позицію МВФ. Кредитні програми МВФ для України неодноразово призупинялися, що значною мірою заважало проводити комплексне планування економічного розвитку. Недоліком у діяльності Фонду є те, що

його вимоги при наданні кредитів щодо реформування економіки і проведення урядом України валютно – фінансової політики не завжди давали позитивні результати. 10. Для покращення відносин з МВФ, та ефективного використання фінансових ресурсів отриманих від Фонду слід провести Україні значну роботу, в першу чергу, в секторі законодавчого регулювання. Пропонується створення при Верховній Раді України Координаційно-контролюючого центру фінансової стабільності, до складу якого повинні входити: Голова комітету Верховної Ради з питань економічної політики України, Голова НБУ, Міністр фінансів України, Голова Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Голова Державного комітету фінансового моніторингу. Необхідно також визначити правовий статус цього Центру, його компетенцію, а також правовий механізм взаємодії державних органів, представники яких входять до складу Координаційно- контролюючого центру фінансової стабільності України. Нові запозичення в МВФ, чи іншій міжнародній фінансово-кредитній установі слід чітко та прозоро обґрунтовувати, визначати за рахунок чого вони будуть повертатися і призначати відповідальних за використання цих коштів осіб.

СПИСКИ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства гарантування інвестицій: Закон України від 3 червня 1992 року № 2402-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2402-12>.

2. McDowell D. Brother, Can You Spare a Billion? (The United States, the IMF, and the International Lender of Last Resort). Oxford University Press, 2017. 24

3. Про внесення змін до деяких постанов КМУ: Постанова КМУ від 8 квітня 2015 року № 387. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/387-2015-%D0%BF>

4. Бюджетний кодекс України від 1 січня 2018 року № 2456-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/paran385#n385>.

5. Звіт Рахункової палати України за 2018 рік. Київ, 2018. 316 с.

6. Терещенко Г.М., Капленко О.І., Северіна Х.І. Проблеми та перспективи залучення ресурсів міжнародних фінансових організацій. Наукові праці НДФІ. 2017. № 3 (80). С. 111–120.

7. Соболев Б.В. Щодо вдосконалення роботи України з МВФ – МБРР: аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1601>.
8. Вербицька І.І. Моніторинг співпраці України з Міжнародним валютним фондом. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 16. URL: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/8.pdf>.
9. Данилишин Б.М. Співробітництво з МВФ: проблеми і перспективи. URL: <https://dt.ua/macrolevel/spivrobotnictvo-z-mvfproblemi-i-perspektivi-.html>.
10. Krasnolutska D. Ukraine Still Has Plenty to Do to Satisfy its \$17.5 Billion Bailout. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-09-14/visit-of-imf-s-lypton-highlights-unfinished-business-for-ukraine>.
11. Кіндзерський Ю.В. Державна політика структурно-технологічної модернізації промисловості: дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.00.03. Київ, 2017. 490 с.
12. Филипенко А.С. Экономическая глобализация: истоки и результаты. Москва: Экономика, 2010. 511 с.
13. Кульбіда М.В. Сучасні проблеми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями. Сучасні можливості забезпечення соціально-економічного розвитку країн: матеріали доповідей міжн. наук.-практ. конференції (м. Ужгород, 16 вересня 2019 року). Ужгород: Гельветика, 2019. С. 22–24.
14. Фурман І.В. Міжнародний валютний фонд в контексті співпраці з Україною: сучасний стан, ризики, перспективи / І.В. Фурман, А.О. Підгірняк, Я.С. Паламар // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2013. – №4(81). – С.275-285.
15. Савлук, М.І. Гроші та кредит [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://readbookz.com/book/108/2808.html>.
16. Історія співробітництва України та МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhнародne-spivrobotnictvo/mvf>.

17. Цилінська, Я. В Аналіз співробітництва України з МВФ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http:// repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9247/1/](http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9247/1/).

19. Богдан Данилишин Кредит МВФ – причини і наслідки <http://ua.112.ua/statji/kredyt-mvf-ndash-prychyny-i-naslidky-208024.html>.

20. Как менялся кредитный рейтинг Украины в течение 2015 года? <http://ru.slovoidilo.ua/2015/10/27/infografika/jekonomika/kak-menyalsya-kreditnyj-rejting-ukrainy-v-techenie-2015-goda>.

21. Місія МВФ схвалила перший перегляд програми EFF для України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2015/07/2/549020/>.

22. Україна: Лист про наміри <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=20163929>.

23. О. М. Михайлик, Особливості міжнародного кредитування: МВФ та МБРР Ефективна економіка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3962>.

24. Щодо вдосконалення роботи України з МВФ - МБРР". Аналітична записка <http://www.niss.gov.ua/articles/1601/>

25. Furman, I.V. Pidhirniak, A.O. and Palamar, Ya.S. (2013), “Mizhnarodnyi valiutnyi fond v konteksti spivpratsi z Ukrainoiu: suchasnyi stan, ryzyky, perspektyvy”, *Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 4(81), pp.275-285.

26. Savluk, M.I. “Hroshi ta kredyt”, [Online], available at: <http://readbookz.com/book/108/2808.html>.

27. “Istoriia spivrobotnytstva Ukrainy ta MVF”, [Online], available at: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobotnictvo/mvf>.

28. Tsylynska, Ya. V “Analiz spivrobitnytstva Ukrainy z MVF”, [Online], available at: [http:// repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9247/1/](http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9247/1/).
29. Danylyshyn, B. “Kredyt MVF – prychny i naslidky”, [Online], available at: <http://ua.112.ua/statji/kredyt-mvf-ndash-prychyny-i-naslidky-208024.html>.
30. “Kak menjalsja kreditnyj rejting Ukrainy v techenie 2015 goda?”, [Online], available at: <http://ru.slovoidilo.ua/2015/10/27/infografika/jekonomika/kak-menyalsya-kreditnyj-rejting-ukrainy-v-techenie-2015-goda.c>
31. МВФ-Україна: умови, зобов'язання, "маяки" [Електронний ресурс] / Наталія Непряхіна спеціальний кореспондент РБК-Україна: – Режим доступу: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/mvf-ukraina-usloviya-obyazatelstva-mayaki--1475613665.html> - заголовок з екрану.
32. Международные экономические отношения : учебник / [под общ. ред. В. Е. Рыбалкина]. – М. : Дипломатическая академия при МИД РФ, 1997. – 384 с.
33. Меморандум України з МВФ про економічну та фінансову політику від 23 липня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/Laws/show/890_004^ard6?mfo=1 [інтернет ресурс]
34. Меморандум України з МВФ про економічну та фінансову політику від 16 липня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/890_005.
35. Меморандум України з МВФ про економічну та фінансову політику від 18 серпня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0360500-14>.

36. Меморандум України з МВФ про економічну та фінансову політику від 21 липня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/890_009.131

37. Мирошниченко Ю. В. Кредитна залежність української економіки від МВФ / Ю. В. Мирошниченко // Академічний огляд: Економіка та підприємництво. — 2013. — Вип. 1. — С. 153-169.

38. Михайлик О.М. Особливості міжнародного кредитування : МВФ та МБРР [Електронний ресурс] / О.М. Михайлик // Ефективна економіка. – 2015. – № 4. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3962>.

39. Міжнародне право: Основи теорії : підручник / за ред. В. Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.

40. Міжнародні організації : навч. посібник / за ред.: Ю. Козака, В. Ковалевського. – К. : ЦУЛ, 2003. – 288 с.

41. Міжнародні фінанси : навч. посібник / за ред.: Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, М. І. Барановської. – К. : ЦНЛ, 2011. – 288 с.

42. Моджорян Л. А. Основные права и обязанности государств : учебн. пос. / Л. А. Моджорян – М. : Юрид. лит., 1999. – 226 с.

43. Моисеев А. А. Международные финансовые организации (правовые аспекты деятельности) : учебн. пос. / А. А. Моисеев – [2-е изд., доп. и перераб.]. – М.: Омега – Л, 2006. – 294 с.

44. Муравьев В. И. Международные организации – специфические субъекты международного права / В. И. Муравьев – К. : КГУ, 1990. – 72 с.

45. Нешатаева Т. Н. Международные организации и право. Новые тенденции в международно-правовом регулировании / Т. Н. Нешатаева. – М. : Дело, 1988. – 272 с.

46.Нешатаева Т. Н. Мировой банк и международный валютный фонд: правовая идея и реальность / Т. Н. Нешатаева // Московский журнал международного права. – 1993. – № 2. – С. 82-98.

47.Основы международных валютно-финансовых и кредитных отношений / под ред. В. В. Круглова. – М. : ИНФРА, 1998. – 432 с.

48.Оспіщев В. І. Міжнародні фінанси : навч. посібник / В. І. Оспіщев, О. П. Близнюк, В. В. Кривошей. – К. : Знання, 2006. – 335 с. 132

49.Офіційний веб-сайт Міжнародного валютного фонду. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org>.

50.Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

51.Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

52.Патика Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посібник / Н. І. Патика. – К. : Знання, 2012. – 566 с.

53.Пікалов В. Л. Світова економіка в умовах прискорення глобалізації кризьпризму геополітики / В. Л. Пікалов // Академічний огляд: Економіка та підприємництво. – 2012. – Вип. 2(37). – С. 182—189.

54.Поважна Н. Я. Міжнародні фінансові організації в глобалізаційному розвитку світової економіки 2003 року : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Н. Я. Поважна. – К., 2003. – С. 20-26.

55.Податковий кодекс України від 02 грудня 2012 р. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

56. Политическое измерение мировых финансовых кризисов. Феноменология, теория, устранение : монография / под общ. ред. С.С. Сулакшина. – М.: Научный эксперт, 2012. – 632 с.

57. Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення на 2015 рік фонду оплати працівників і видатків на утримання обласних та районних державних адміністрацій» від 11 березня 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/93-2015-%D0%BF>.

58. Постанова Національної комісії з регулювання електроенергетики «Пропоставку електричної енергії за нерегульованим тарифом» від 11 липня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www4.nerc.gov.ua/index.php?id=13837.133>

59. Постанова Правління НБУ «Про особливості здійснення деяких валютних операцій» від 23 лютого 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0124500-15>.

60. Рудан, В. Я. Досвід та стратегічні орієнтири співпраці України з Міжнародним валютним фондом [Текст] / Віталій Ярославович Рудан // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 2. – С. 36-49.

61. Сара-Мурза. С. Г. Научная картина мира, экономика и экология / С. Г. Сара-Мурза. – М.: Аналитический центр по научной и промышленной политике, 1997. – 88 с.

62. Самодурова Н. В. Всемирный банк: кредитование экономики / Н. В. Самодурова. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 144 с.

63.Світовий економічний прогноз World Economic Outlook. – [Електроннийресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>.

64.Сидоров А. А. Тяжелый путь в Бреттон-Вудс/ А. А. Сидоров // США ивнешний мир. Материалы IV научной конференции ассоциации изученияСША. М., 1997. – С. 67-73.

65.Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальноїфінансової нестабільності : монографія / О. В. Дзюблюк, М. Д. Алексеєнко, В.В. Корнеєв [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. - Тернопіль : Осадца Ю. В., 2017. -298 с.

66.Технічний меморандум про взаєморозуміння від 10 грудня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_015.

67.У 2017 році Україна виплатила МВФ більше, ніж отримала [Електронний ресурс]: Економічна Правда: – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/12/2/631785/> – заголовок з екрану.

ДОДАТКИ

РЕЗЮМЕ

Кваліфікаційна робота містить 72 сторінки, 6 таблиць, 1 рисунки, список використаних джерел із 67 найменувань.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення Міжнародного валютного фонду і його ролі в регулюванні міжнародних валютно-фінансових відносинах. Об'єктом дослідження є комплекс міжнародних економічних та правових

відносин, що стосуються діяльності МВФ та його співпраці з Україною

Предметом дослідження є принципи та норми, що регулюють діяльність МВФ у валютно-фінансовій сфері та в стосунках з державами-членами, в першу чергу, з Україною.

Одержані результати та їх новизна: полягає у розробленні рекомендації щодо розбудови механізму валютно-фінансового співробітництва МВФ із країнами-членами.

Ключові слова; МВФ, фінансові відносини, бюджет, кредит, валюта, фінансовий стан, стабільність.

RESUME

Qualification work contains 72 pages, 6 tables, 1 figures, a list of used sources of 67 items.

The purpose of the qualification work is to study the International Monetary Fund and its role in regulating international monetary and financial relations.

The object of the study is a set of international economic and legal relations related to the activities of the IMF and its cooperation with Ukraine. Ukraine.

The results obtained and their novelty: is to develop recommendations for the development of the mechanism of monetary and financial cooperation of the IMF with member countries. Keywords; IMF, financial relations, budget, credit, currency, financial condition, stability.